

Konjunkturutviklingen i Norge

2006 var det tredje året på rad med sterk vekst i BNP Fastlands-Norge. Sesongjusterte tall fra kvartalsvis nasjonalregnskap (KNR) viser at veksten også gjennom 2006 var stabil. Sysselsettingsveksten i 2006, målt i antall personer, var den høyeste noen gang, og arbeidsløsheten falt markert gjennom året. Ved inngangen til 2007 er ledigheten nede på et nivå vi ikke har opplevd siden forrige konjunkturtopp på slutten av 1990-tallet. Til tross for den sterke veksten i realøkonomien, har så langt verken lønnsveksten eller konsumprisveksten, justert for energiprisutviklingen, tiltatt nevneverdig.

Det er grunn til å tro at konjunkturbildet vil endre seg en del i løpet av 2007. På flere områder er det nå mangel på ledige ressurser og dette vil dempe vekstmulighetene framover. Med et sterkere press i arbeidsmarkedet og høy lønnsomhet i næringslivet, må man forvente en klar økning i lønnsveksten framover. Økt kostnadsvekst vil i noen grad bli veltet over i prisene slik at inflasjonen vil øke noe, men konkurransen i produktmarkedene vil kunne dempe kostnadsoverveltningen. Arbeidsinnvandring fra nordeuropeiske land gjør at sysselsettingen kan øke uten at det skjer en tilsvarende nedgang i ledigheten eller økning i yrkesdeltakingen fra den registrerte bosatte befolkningen. Dette vil isolert sett dempe lønnsveksten. Den økono-

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskapstall for 2005-2006. Vekst fra forrige periode. Prosent

	2005	2006	Sesongjustert			
			06:1	06:2	06:3	06:4
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger mv.	3,3	4,3	2,1	1,4	0,8	0,8
Konsum i offentlig forvaltning	1,8	2,2	1,6	0,3	0,0	0,0
Bruttoinvesteringer i fast realkapital	11,2	8,9	-7,6	8,3	-0,6	5,2
Fastlands-Norge	9,1	8,9	-5,5	8,8	-3,8	6,3
Utvinning og rørtransport	19,1	9,1	-10,6	5,5	11,4	12,4
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	3,9	4,5	0,6	2,4	-0,2	1,6
Eksport	0,7	1,5	0,7	0,3	-0,9	3,4
Råolje og naturgass	-5,0	-5,4	-0,4	-3,5	-0,2	-1,7
Tradisjonelle varer	5,2	6,5	1,5	1,8	0,4	2,7
Import	8,6	9,1	-0,1	3,8	0,4	4,7
Tradisjonelle varer	8,2	10,6	3,9	1,3	1,7	5,7
Bruttonasjonalprodukt	2,7	2,9	0,8	0,4	1,3	0,5
Fastlands-Norge	4,5	4,6	1,1	1,1	1,1	1,2
Arbeidsmarkedet						
Utførte timeverk	1,3	2,1	1,1	0,8	0,7	0,4
Sysselsatte personer	1,0	3,1	1,2	1,0	0,8	0,5
Arbeidsstyrke ²	1,1	1,9	0,6	0,9	0,3	0,1
Arbeidsledighetsrate, nivå ³	4,6	3,4	4,0	3,8	3,3	2,9
Priser og lønninger						
Lønn per normalsårsverk ⁴	4,0	4,1	2,9	3,7	4,9	4,9
Konsumprisindeksen (KPI) ⁴	1,6	2,3	2,2	2,4	2,2	2,5
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) ⁴	1,0	0,8	0,9	0,8	0,5	0,8
Eksportpriser tradisjonelle varer	4,0	11,1	3,6	4,0	3,3	0,4
Importpriser tradisjonelle varer	0,4	4,1	2,0	-0,1	1,9	4,4
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	300,8	365,7	82,5	88,4	92,9	101,9
MEMO (ujusterte nivåttall)						
Pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR)	2,2	3,1	2,6	2,9	3,2	3,6
Utlånsrente, banker ⁵	3,9		4,1	4,2	4,4	..
Råoljepris i kroner ⁶	351,4	413,8	409,7	432,2	434,6	380,7
Importveid kronekurs, 44 land, 1995=100	91,8	92,5	92,9	89,8	92,2	94,7
NOK per euro	8,01	8,05	8,02	7,83	8,06	8,27

¹ Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.

² Definert som summen av ledige ifølge AKU og sysselsetting ifølge nasjonalregnskapet fratrukket utlendinger i utenriks sjøfart.

³ Ifølge AKU.

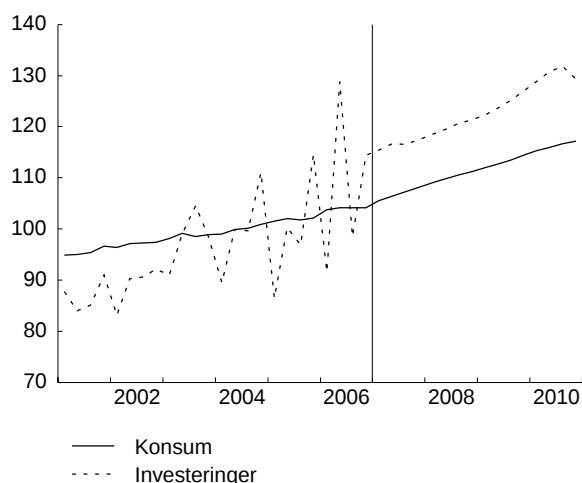
⁴ Prosentvis vekst fra samme periode året før.

⁵ I slutten av perioden.

⁶ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Offentlig forvaltning
Sesongjusterte volumindekser, 2004=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

miske veksten vil nok etter hvert avta noe både som følge av noe svakere vekst i internasjonal økonomi og mindre vekstimpulser fra oljevirksomheten enn i de foregående årene. Økte renter vil dessuten bidra til å dempe husholdningenes etterspørselsvekst, selv om økende realinntektsvekst trekker i motsatt retning. Til tross for disse bidragene til noe lavere vekst, tror vi nå at veksten i fastlandsøkonomien i 2007 vil være høyere enn trendveksten.

Et forhold ved konjunkturutviklingen internasjonalt som vil kunne få særlig betydning for norsk økonomi, er prisene på verdensmarkedet for råvarer og halvfabrikata som Norge tradisjonelt eksporterer mye av. Disse prisene er viktige for lønnsomheten i konkurranseutsatt næringsliv og dermed for lønnsveksten til de såkalte frontfagene. Vi har tidligere lagt til grunn at med en svakere vekst i verdensøkonomien vil disse prisene falle klart fra sitt nåværende høye nivå. I denne konjunkturoversikten har vi endret på denne forutsetningen. Selv om vi ikke har oppjustert våre anslag for veksten i verdensøkonomien mye fra forrige gang, har vi nå ikke forutsatt noen nedgang i internasjonale råvarepriser av betydning. Unntaket er oljeprisen, som synker noe i dollar fra 2006 til 2007 og noe mer i norske kroner som følge av dollarsvekkelsen gjennom 2006. I 2009 ligger dermed prisene på tradisjonell norsk eksport 12 prosent høyere sammenliknet med forrige konjunkturrapport. Dette fører til en oppjustering av anslag for eksport og industriproduksjon og noe lavere arbeidsledighet framover. Anslagene for lønnsveksten er oppjustert både som følge av lavere ledighet og ikke minst som følge av økt lønnsomhet. Også konsumprisveksten er noe oppjustert, men er likevel klart lavere enn inflasjonsmålet på 2,5 prosent i hele banen. Som følge av høyere råvarepriser har vi antatt en høyere inflasjon i utlandet enn tidligere, og rentene ute kommer dermed ikke ned igjen i 2008 slik vi tidligere har antatt. Utsiktene til en mer markert

høykonjunktur i Norge, gjør at vi nå antar at pengepolitikken blir mer kontraktiv og finanspolitikken mindre ekspansiv enn vi tidligere har lagt til grunn. Ifølge våre anslag vil dermed BNP-veksten dempes klart fra og med 2008.

Finanspolitikken – handlingsregelen er ikke begrensningen

Det samlede budsjettoverskuddet i offentlig forvaltning var i 2006 om lag 400 milliarder kroner, eller nesten 20 prosent av BNP. Overskuddet tilsvarer praktisk talt overskuddet i statsforvaltningen, mens kommuneforvaltningens budsjett grovt sett er i balanse. Den underliggende realveksten i statsbudsjettets utgifter er anslått til om lag 2 prosent fra 2005 til 2006. Konsumet i offentlig forvaltning økte med vel 2 prosent ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall for 2006, omtrent det samme som året før. Bruttoinvesteringene økte med 9 prosent i 2006, mens de viste en svak nedgang året før. Halve økningen i investeringsveksten skyldes import av en fregatt. Det er særlig konsumveksten i kommuneforvaltningen som har økt i 2006. Statens pensjonsfond – Utland, som var om lag 1400 milliarder kroner ved inngangen til 2006, økte mye gjennom året og kan anslås til rundt 1800 milliarder kroner ved utgangen av 2006. Det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet (SOBU) er anslått til 62,5 milliarder kroner i 2006, mens forventet realavkastning av fondskapitalen var 56 milliarder kroner. Denne «merpengebruken» utgjorde 0,4 prosent av BNP for Fastlands-Norge i 2006.

For 2007 har Regjeringen lagt opp til et underskudd som om lag tilsvarer forventet avkastning av fondet. Hvis anslagene slår til, blir 2007 i så fall det første året dette skjer siden handlingsregelen for finanspolitikken ble innført i mars 2001. Den underliggende realveksten i utgiftene over statsbudsjettet er i Regjeringens budsjettopplegg antatt å øke mer i 2007 enn i 2006 og vil således bidra ekspansivt til den økonomiske utviklingen. Vi har lagt til grunn de vedtatte skatteendringene i 2007, herunder økningen i matmomsen og en viss skjerping av personbeskatningen i forhold til 2006. Vi anslår, som i vår forrige konjunkturoversikt, at veksten i konsumet i offentlig forvaltning øker med knapt 3 prosent, mens investeringsveksten i år antas å bli knapt 6 prosent. Veksten i antall stønadsmottakere forventes å bli relativt beskjeden, men økt reallønnsvekst i 2007 vil føre til at realveksten i stønadene likevel øker sammenliknet med 2006.

I Nasjonalbudsjettet 2007 er det gitt anslag på utviklingen i budsjettunderskuddet (SOBU) i perioden 2008–2010 dersom man følger handlingsregelen mekanisk. En slik budsjettpolitikk vil innebære ganske store stimulanter fra finanspolitikken, særlig tatt i betraktning den forventede konjunktursituasjonen for norsk økonomi framover. Vi anslår at forventet realavkastning av Statens pensjonsfond – Utland som andel av trendnivået i BNP for Fastlands-Norge øker med

0,7 prosent både i 2008 og 2009, mens økningen er en halv prosent i 2010.

I våre tidligere konjunkturanalyser har vi lagt til grunn at hele dette handlingsrommet blir utnyttet. Vi har nå revidert denne forutsetningen på bakgrunn av at konjunkturutviklingen ser ut til å bli sterkere i de nærmeste årene enn tidligere lagt til grunn. Derfor forutsetter vi nå at finanspolitikken framover blir noe mindre ekspansiv enn en mekanisk fortolkning av handlingsregelen tilsier. Det er rimelig å tro at også finanspolitikken vil bidra til stabiliseringen av norsk økonomi de nærmeste årene slik at ikke hele jobben med stabiliseringspolitikken overlates til pengepolitikken, da det vil kunne få uheldige konsekvenser for valutakursen og bringe inflasjonen enda lenger vekk fra inflasjonsmålet på 2,5 prosent.

I forhold til tidligere anslag har vi derfor grovt sett redusert veksten i konsum i offentlig forvaltning med ett prosentpoeng i 2008 og 2009. Det innebærer at vi nå legger til grunn at vekstratene fra 2007 fortsetter de nærmeste årene og ikke øker ytterligere slik vi tidligere la til grunn. I 2010 er underskuddet trekvart prosent mindre som andel av BNP Fastlands-Norge. Vi har som vanlig lagt til grunn uendrede reelle skatte- og avgiftssatser fra og med 2008. Grunnbeløpet i folketrygden antas å følge den generelle lønnsveksten.

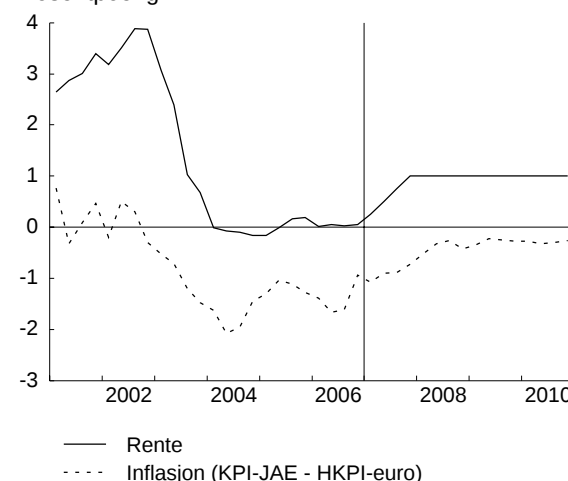
Fortsatt renteøkning

Etter den siste renteøkningen i januar er Norges Banks styringsrente kommet opp i 3,75 prosent. Dette var den åttende renteøkningen, og styringsrenta er nå 2,0 prosentpoeng høyere enn bunnivået i 2004-2005.

Norges Bank skal fastsette renta på bakgrunn av en avveining mellom å stabilisere inflasjonen, valutakursen, produksjonen og sysselsettingen. Det operative målet for pengepolitikken er en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2,5 prosent. Den lave inflasjonen de siste årene kan i stor grad betraktes som resultatet av tilbudssidesjokk fra til dels fallende importpriser og høy produktivitetsvekst. Slike sjokk kan lede til både lav inflasjon og høy kapasitetsutnyttelse. Norges Bank må da foreta en avveining i rentesettingen mellom å stabilisere inflasjonen i forhold til det operative målet og å stabilisere produksjonsutviklingen.

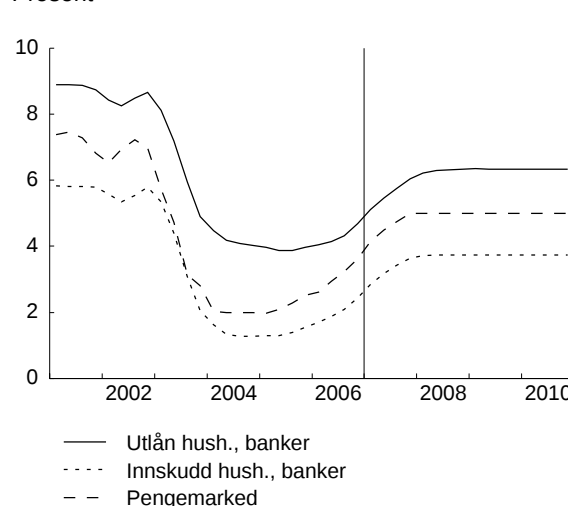
Konsumprisindeksen justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) var i 2006 0,8 prosent høyere enn i 2005. I januar i år var 12-månedersveksten i KPI-JAE 1,0 prosent. Veksten i KPI-JAE har dermed steget noe, men fortsatt ligger den godt under målet for pengepolitikken på 2,5 prosent. Den lave veksten i KPI-JAE og frykten for en for kraftig styrking av kronekursen er momenter som kan bidra til at Norges Bank holder igjen i renteøkningen. Høy aktivitet i økonomien og tilstramningen i arbeidsmarkedet taler på den annen side for økte renter framover, slik Norges Bank har signalisert.

Rente- og inflasjonsforskjell mellom norske kroner og euro

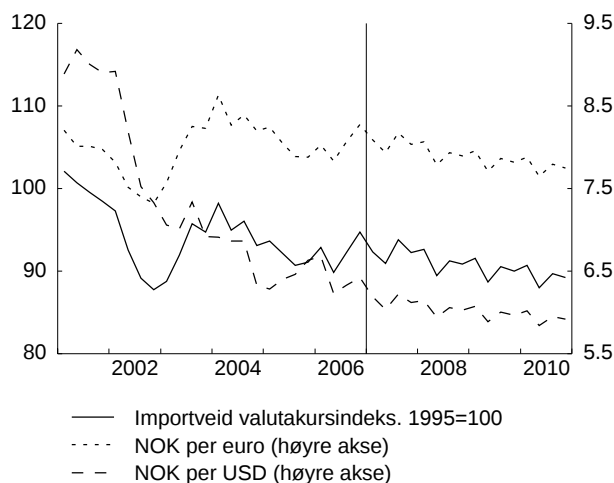
Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Norske renter

Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Valutakurser

Kilde: Norges Bank.

Makroøkonomiske hovedstørrelser 2006-2010. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

		Prognoser							
	Regnskap	2007			2008		2009		2010
	2006	SSB	FIN	NB	SSB	NB	SSB	NB	SSB
Realøkonomi									
Konsum i husholdninger mv.	4,3	3,8	3,0	3 1/2	3,1	2 3/4	3,5	2 1/4	3,3
Konsum i offentlig forvaltning	2,2	2,8	2,7	2 3/4	3,0	3	2,6	3 1/4	3,0
Bruttoinvestering i fast realkapital	8,9	5,8	1,8	..	2,3	..	2,5	..	3,3
Utvinning og rørtransport ¹	9,1	3,8	-2,5	0	2,9	-5	4,4	0	3,6
Fastlands-Norge	8,9	5,7	2,9	5 1/2	2,3	1	2,1	-3/4	3,5
Næringer	10,5	6,6	6,1	..	3,1	..	2,3	..	2,5
Bolig	6,4	4,4	0,0	..	0,3	..	0,9	..	3,5
Offentlig forvaltning	8,9	5,8	0,2	..	3,4	..	3,5	..	5,9
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ²	4,5	3,9	2,9	3 3/4	3,0	2 1/2	3,0	2	3,2
Lagerendring ³	0,6	0,0	..	..	0,0	..	0,0	..	0,0
Eksport	1,5	3,6	5,3	..	3,4	..	0,5	..	3,4
Råolje og naturgass	- 5,4	3,8	6,8	..	3,7	..	-2,9	..	2,3
Tradisjonelle varer ⁴	6,5	3,1	4,0	4 1/2	3,1	2 3/4	3,6	2 3/4	5,0
Import	9,1	5,2	3,5	4 1/4	4,1	2 1/4	4,2	2 1/4	4,7
Tradisjonelle varer	10,6	5,6	5,2	..	3,4	..	4,2	..	5,0
Bruttonasjonalprodukt	2,9	3,3	3,6	3 3/4	2,6	3	1,5	1	2,7
Fastlands-Norge	4,6	3,3	2,9	3 1/4	2,3	2	2,4	1 3/4	2,7
Arbeidsmarked									
Sysselsatte personer	3,1	2,0	1,3	1 1/2	1,0	1/4	1,2	0	0,8
Arbeidsledighetsrate (nivå)	3,4	2,7	3,0	3	2,8	3 1/4	2,7	3 3/4	2,8
Priser og lønninger									
Lønn per normalsårsverk	4,1	5,5	4 1/2	5	4,8	5 1/4	5,4	4 3/4	4,6
Konsumprisindeksen (KPI)	2,3	0,3	1 3/4	1 1/4	1,9	2	1,7	2 1/2	1,7
KPI-JAE ⁵	0,8	1,3	1 1/2	1 1/4	1,6	2 1/4	1,7	2 1/2	1,7
Eksportpris tradisjonelle varer	11,1	-0,1	..	..	-3,1	..	0,4	..	1,2
Importpris tradisjonelle varer	4,1	2,6	..	..	-1,9	..	-1,4	..	-1,1
Boligpris ⁶	12,9	10,7	..	..	6,0	..	4,8	..	5,6
Utenriksøkonomi									
Driftsbalansen, mrd. kroner	365,7	297,6	..	..	288,8	..	264,2	..	271,6
Driftsbalansen i prosent av BNP	17,0	13,8	16,9	..	13,0	..	11,5	..	11,2
MEMO:									
Husholdningenes sparerate (nivå)	1,4	4,3	4,2	..	4,9	..	5,1	..	5,6
Pengemarkedsrente (nivå)	3,1	4,6	..	4 1/4	5,0	5 1/4	5,0	5 1/2	5,0
Utlånsrente, banker (nivå) ⁷	4,3	5,6	..	..	6,3	..	6,3	..	6,3
Råoljepris i kroner (nivå) ⁸	414	338	390	..	332	..	329	..	326,0
Eksportmarkedsindikator	9,4	6,5	..	..	3,7	..	4,2	..	6,5
Importveid kronekurs (44 land) ⁹	0,6	-0,1	..	2 1/2	-1,4	1/4	-1,0	0	-0,9

¹ Finansdepartementets anslag inkluderer tjenester tilknyttet oljeutvinning.² Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.³ Endring i lagerendring i prosent av BNP.⁴ Norges Bank gir anslag for tradisjonell eksport, som også inkluderer en del tjenester.⁵ KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE).⁶ Selveier.⁷ Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner. Gjennomsnitt for året.⁸ Gjennomsnittlig spotpris, Brent Blend.⁹ Positivt tall innebærer svekket krone.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (SSB), Finansdepartementet, St.meld.nr. 1 (2006-2007), (FIN), Norges Bank, Inflasjonsrapport 3/2006 (NB).

Den innenlandske kredittveksten, målt med 12-månedersveksten i publikums bruttogjeld (K2), var 14,6 prosent i desember 2006. Dette er den samme kredittveksten som i desember 2005. Husholdningenes kredittvekst var den laveste siden august 2005, men var likevel på hele 12,5 prosent. Dermed har kredittveksten holdt seg høy til tross for renteøkningene gjennom 2006. En vedvarende sterk gjeldsvekst kan føre til ustabilitet i økonomien. Siden veksten i publikums bruttogjeld blant annet avhenger av rentenivået, taler også dette for ytterligere renteøkninger.

Den europeiske sentralbanken (ESB) økte styringsrenta med 0,25 prosentpoeng tidlig i desember. Det var den sjette renteøkningen på litt over et år. Etter dette er styringsrenta 3,5 prosent i euroområdet. Vi legger til grunn at det kommer ytterligere en renteøkning i euroområdet tidlig i 2007. Denne renteøkningen, kombinert med et normalt påslag, gir en pengemarkedsrente i euroområdet på om lag 4 prosent. Vi ser for oss at renta i euroområdet holder seg på dette nivået ut prognoseperioden.

Vi legger til grunn at Norges Bank øker styringsrenta med ett prosentpoeng gjennom resten av 2007. Dette er om lag på linje med markedets forventninger. Styringsrenta kommer i så fall opp i 4,75 prosent ved utgangen av inneværende år. Pengemarkedsrenta antas å ligge om lag 0,25 prosentpoeng over styringsrenta, slik at denne er antatt å komme opp i 5,0 prosent ved inngangen til 2008 og bli værende på dette nivået ut prognoseperioden.

Våre anslag på renteutviklingen i euroområdet og i Norge innebærer at renteforskjellen vil vokse til ett prosentpoeng i løpet av 2007. Med en slik rentedifferanse anslår vi at krona vil styrkes og holde seg sterk i hele prognoseperioden. I 2007 anslår vi en eurokurs på i overkant av 8 kroner i år, og at krona vil styrke seg gradvis til om lag 7,80 per euro i 2010. Den internasjonale kronekursen, målt med vektor basert på sammensetningen av norsk import, vil styrkes med rundt 1 prosent årlig i prognoseperioden.

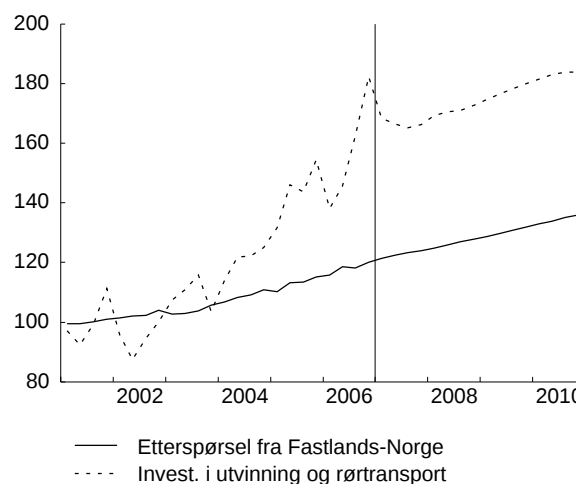
Oljeinvesteringene bidrar til fortsatt oppgang

Foreløpige tall fra nasjonalregnskapet viser at investeringene i olje og gassvirksomheten økte med nær 20 prosent fra 2004 til 2005, og med ytterligere nær 10 prosent i 2006. Investeringene ventes å øke med om lag 4 prosent i 2007, en svak nedjustering i forhold til tidligere anslag. Gjennom resten av prognoseperioden ventes volumet å ta seg ytterligere opp, med knappe 4 prosent årlig.

Investeringene i både landanlegg og rør antas å falle markert med ferdigstillingen av landanleggene i tilknytning til feltene Ormen Lange og Snøhvit, samt rørsystemet Langeled. Leteinvesteringene ventes imidlertid å ta seg kraftig opp framover, men vil på helt kort sikt begrenses av riggkapasiteten. Produksjonsboring, investeringer i feltutbygging og felt i drift forventes å øke klart framover. Utsikter til fortsatt høy oljepris bidrar til at mange funn vurderes som drivverdige, også funn som tidligere er blitt funnet ulønnsomme. Ny teknologi for å øke utvinningsgraden på de eksisterende feltene er med den høye oljeprisen nå dessuten mer lønnsom å implementere. Lovende leteområder og en økende riggflåte bidrar også til at oljeinvesteringene kan fortsette å vokse. Investeringene tilknyttet Tyrihans, Gjøa samt tilknyttede felt, Goliat, Skarv, Idun, Troll Fase 3, og Snøhvit Olje blir trolig de største nye feltutbyggingene i årene fremover. En rekke mindre prosjekter er også under planlegging.

Oljeinvesteringene vil trolig bidra til å forsterke høykonjunkturen i hele prognoseperioden. Investeringstoppen fra 1998 passerer, men målt som andel av BNP for Fastlands-Norge beholdes rekorden på 8 prosent fra den gang – i prognosebanen blir den høyest i 2009, med anslagsvis 6,5 prosent.

Innenlandsk etterspørsel
Sesongjusterte volumindekser, 2004=100

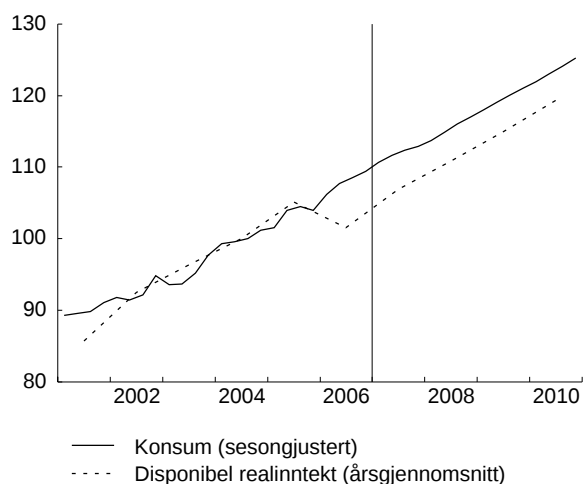
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Den samlede utvinningen av olje og gass har falt de siste årene. I 2006 var det en reduksjon i utvinningen fra året før på over 4 prosent. Det var en fallende tendens i utvinningen gjennom hele fjoråret, når det korrigeres for normale sesongvariasjoner. Utvinningen i 4. kvartal var nær 3 prosent lavere enn kvartalet før. Helt siden 2001 har oljeutvinningen falt, mens gassproduksjonen har tatt seg klart opp. For inneværende år legger vi til grunn at både olje- og gassutvinningen vil øke, slik at petroleumproduksjonen samlet sett kan øke med i overkant av 3 prosent. Dette er lavere enn tidligere antatt, og skyldes nye produksjonsanslag fra Hydro og Statoil de siste månedene. I perioden etter 2007 ventes oljeproduksjonen gradvis å avta, mens gassutvinningen vil øke. Samlet sett antas utvinningen å vokse med ytterligere 4 prosent fra 2007 til 2008, for så å falle med nær 3 prosent i 2009. I 2010 anslås det at den samlede utvinningen av olje og gass vil ta seg noe opp igjen.

Høy konsumvekst framover

Disponibel realinntekt i husholdninger og ideelle organisasjoner sank ifølge foreløpige nasjonalregnskaps-tall med 3,5 prosent i 2006, mot en økning på hele 5,1 prosent året før. Husholdningenes netto formuesinntekter ga det klart største negative bidraget til inntektsveksten i fjor, noe som i hovedsak kan føres tilbake til en kraftig nedgang i utbetalinger av aksjeutbytte. For 2006 har nasjonalregnskapet anslått at husholdningene mottok om lag 36 milliarder kroner i aksjeutbytte, noe som tilsvarer en nedgang på vel 60 prosent fra året før da utbytteutbetalinger historisk sett var rekordhøye. Skattemessige tilpasninger i forbindelse med gjeninnføringen av skatt på aksjeutbytte i 2006 har hatt stor betydning for denne utviklingen. Husholdningenes lønnsinntekter ga et betydelig positivt bidrag til veksten i disponibel realinntekt i fjor, med god vekst i både antall sysselsatte og gjennomsnittlig reallønn per normalårsverk. Vekstbidragene

Inntekt og konsum i husholdninger mv. Volumindekser, 2004=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Husholdningenes disponible realinntekter. Prosentvis vekst fra året før

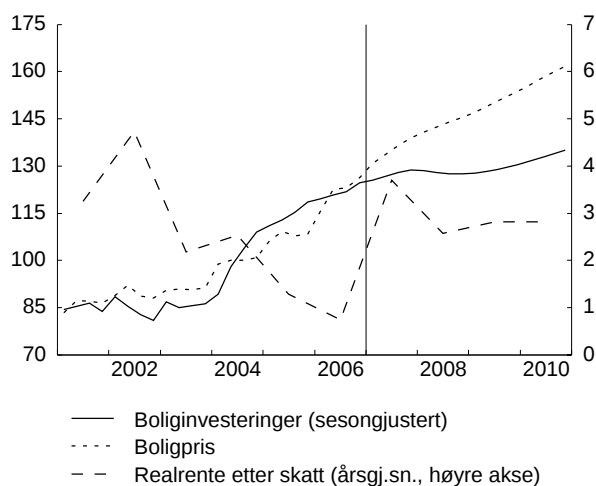
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Totalt	5,1	-3,5	5,4	3,7	3,7	3,8
Eksklusive aksjeutbytte	1,7	3,5	3,4	3,2	3,2	3,3

fra næringsinntekter, offentlige stønader og skatt på inntekt og formue var mer beskjedne.

Ifølge foreløpige tall vokste konsumet i husholdninger og ideelle organisasjoner med 4,3 prosent i 2006, ett prosentpoeng høyere enn året før. Konsumutviklingen i fjor må ses på bakgrunn av høy inntektsvekst og kraftig fall i realrenta (etter skatt) gjennom de siste årene. Når en holder utbetalingene av aksjeutbytte utenfor, som trolig i liten grad har påvirket konsumet, økte inntektene reelt med 3,5 prosent i fjor og 1,7 prosent i 2005 (se tabell). Spareraten sank til et historisk sett lavt nivå på 1,4 prosent i 2006, fra et høyt nivå på i underkant av 9 prosent året før. Dette må igjen ses i lys av de lave aksjeutbyttene.

Veksten i husholdningenes disponible realinntekter ventes å bli over 5 prosent i 2007 og nær 4 prosent i resten av prognoseperioden. Også når en ser bort fra utbytteutbetalingene, som ventes å ta seg opp igjen til et mer normalt nivå, ser vi for oss en fortsatt høy inntektsvekst framover. Denne utviklingen kommer som følge av sterk vekst i lønns- og næringsinntekter og offentlige stønader. Relativt lav konsumprisvekst, og da særlig i 2007, trekker realveksten i husholdningenes inntekter opp. Husholdningene vil øke sin gjeld relativt mye i forhold til sine fordringer gjennom prognoseperioden. Sammen med en renteoppgang vil det slå ut i en svak utvikling i netto formuesinntekter, noe som trekker veksten i disponibel inntekt ned. Økte direkte skatter bidrar også noe til å redusere vek-

Boligmarkedet Venstre akse indekser, 2004=100, høyre akse prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

sten i disponibel inntekt i 2007. Realrenta etter skatt antas å bli rundt 4 prosent i 2007, det vil si klart høyere enn i de to foregående årene, for så å synke til et nivå på om lag 3 prosent i perioden 2008 til 2010. Inntekts- og renteutviklingen som her legges til grunn gir en vekstbane i konsumet på mellom 3 og 4 prosent de nærmeste årene, altså en fortsatt høy konsumvekst framover.

Med våre prognoser vil sparingen gradvis stige fra et nivå på 1,4 prosent i 2006 til et nivå på vel 5,5 prosent i 2010. Nedgangen i nivået på sparingen fra 2005 til 2006 reflekteres i et markant fall i husholdningenes nettofinansinvesteringer. Målt i løpende priser, reduserte husholdningene sine nettofinansinvesteringer fra 23 milliarder kroner i 2005 til -50 milliarder kroner i 2006. Mesteparten av denne nedgangen kan imidlertid tilskrives utviklingen i utbytteutbetalinger til husholdningene. Økt gjeld for å finansiere den sterke veksten i boligkapitalen har også hatt betydning. Husholdningene vil trolig fortsette å vri deler av sin formue vekk fra finanskapital til realkapital, noe som innebærer fortsatt høye nivåer på boliginvesteringene framover.

Høyt nivå på boliginvesteringene

Ifølge foreløpige tall for byggevirkksomhet ble det satt i gang om lag 33 400 nye boliger i 2006, noe som tilsvarer en oppgang på 5,5 prosent fra året før. Til sammenligning var økningen på 7,3 prosent i 2005 og 31 prosent i 2004. I tråd med forløpet i byggeaktiviteten de siste årene viser foreløpige tall fra nasjonalregnskapet at boliginvesteringene økte med 6,4 prosent i 2006, mot hele 14,5 prosent i 2005 og 16,3 prosent i 2004. Drivkreftene bak den sterke veksten i boliginvesteringene som er registrert siden slutten av 2003, har først og fremst vært sterk realinntektsvekst, lavere realrenter og sterk vekst i prisene på boliger i annenhåndsmarkedet.

Høye og økende igangsettingstall for boliger gjennom 4. kvartal i fjor, samt utsikter til fortsatt god vekst i disponibel realinntekt, peker i retning av at boliginvesteringene vil holde seg høye gjennom prognoseperioden. Boligkapitalen ligger imidlertid på et historisk sett meget høyt nivå. Sammen med høyere realrenter vil det ventelig bidra til å bremse både boliginvesteringene og boligprisveksten framover. Alt i alt anslås likevel boliginvesteringene å øke med nesten 10 prosent i prognoseperioden. Det rapporteres nå om mangel eller lang ventetid på leveranser av byggematerialer. Dette kan føre til lavere investeringer i tiden framover enn vi legger til grunn. Bruktboligprisene på sin side ventes å øke med rundt 11 prosent i 2007, mot 12,9 prosent i fjor. Det innebærer en fortsatt sterk vekst i realprisene i år. Deretter og ut prognoseperioden ventes veksten i bruktboligprisene å avta, men likevel slik at realprisveksten er positiv.

Lavere investeringstakt

Etter tre år med sterk vekst i bruttoinvesteringene i fastlandsnæringene er det nå tegn til at veksten dempes. Etter en høy investeringsvekst i 4. kvartal 2005 har det vært tendenser til noe avdemping av veksten gjennom 2006, og investeringene i fastlandsnæringene var 8,6 prosent høyere i 4. kvartal i 2006 enn i samme kvartal året før. På årsbasis økte disse investeringene med 10,5 prosent i 2006, nesten identisk med året før. Dette mønsteret ser vi i både industri og privat tjenesteyting. Nasjonalregnskapstall for investeringer i industri og bergverk viser at investeringene var 15,0 prosent høyere i 4. kvartal 2006 enn i samme kvartal året før. Det er klart under årsveksten på 22,5 prosent fra 2005 til 2006. Investeringene i privat tjenesteyting var 4,3 prosent høyere i 4. kvartal 2006 i forhold til 4. kvartal 2005, mens årsveksten fra 2005 til 2006 var på 7,5 prosent.

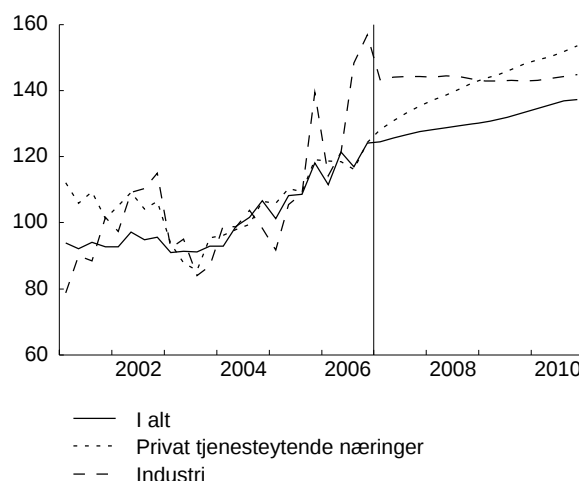
SSBs investeringsundersøkelse tyder på at veksten i industriinvesteringene blir om lag 5 prosent fra 2006 til 2007. For kraftforsyningen indikerer investeringsundersøkelsen en økning på rundt 10 prosent i år, noe som er en klar reduksjon i forhold til investeringsveksten på nesten 30 prosent i 2006.

Vi legger til grunn at investeringsveksten vil fortsette å avta de nærmeste årene. For fastlandsnæringene samlet legger vi til grunn en investeringsvekst på i overkant av 6,5 prosent i år, fallende til om lag 2,5 prosent i 2009 og 2010. Med noe lavere vekst i økonomien framover vil behovet for kapasitetsøkning bli mindre og dermed dempes investeringsoppgangen.

Lavere eksportvekst av tradisjonelle varer framover

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall steg volumet av tradisjonell vareeksport i 2006 med 6,5 prosent, som er en noe sterkere vekst enn året før. Sesongjusterte tall viser en vekst i 4. kvartal på 2,7 prosent fra

Investeringer i Fastlands-Norge
Sesongjusterte volumindekser, 2004=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

kvartalet før. Det er en sterkere vekst enn i de tre foregående kvartalene. Den klart største økningen i vareeksporten var for verkstedsprodukter, som steg med hele 17,8 prosent i 2006. Den sterke eksportveksten henger sammen med høy etterspørsel fra våre viktigste handelspartnere. Veksten i total eksport i 2006 var noe lavere enn for tradisjonelle varer, til tross for en meget sterk økning i tjenesteeksporten. Årsaken er en markert nedgang i eksportvolumet av råolje og naturgass, som i løpende priser stod for om lag halvparten av den samlede eksporten i 2006.

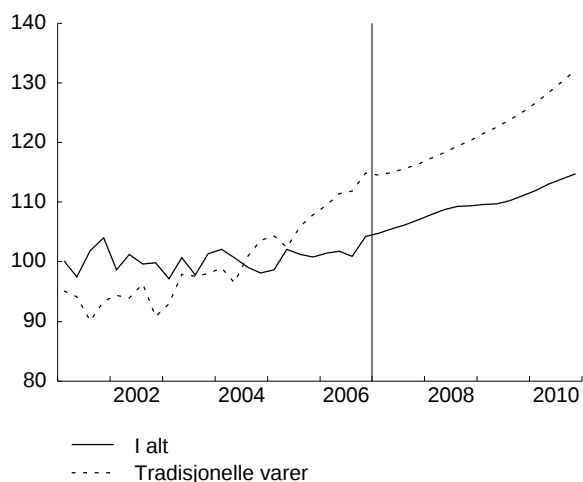
Eksportvolumet av tjenester steg med hele 7,6 prosent i 2006, noe som i stor grad kan tilskrives en sterk økning i eksporten av forretningsmessige tjenester. Etter en kraftig økning i 4. kvartal ble veksten i eksporten av forretningsmessige tjenester hele 25 prosent i fjor.

Veksten i råvareprisene globalt var sterk ifjor, noe Norges relativt råvarebaserte næringsliv tjente på. Etter sterk vekst i prisene gjennom hele 2006, var eksportprisene for metaller vel 30 prosent høyere enn året før. Prisveksten på råolje og naturgass var også høy, med henholdsvis 20 og 13 prosent.

I inneværende år legger vi til grunn at eksportveksten for tradisjonelle varer vil avta til om lag 3 prosent, og ligge rundt dette nivået i 2008 og 2009. Dette følger av en avtagende etterspørselsvekst hos våre viktigste handelspartnere gjennom disse årene. Mot slutten av prognoseperioden vil veksten i internasjonal økonomi igjen tilta, og bidra til økt eksportvekst. I 2007 forventer vi at eksporten av olje og gass vil øke for første gang siden 2002. Det vil sammen med tjenesteeksport bidra til at totalveksten vil ligge rundt 3,5 prosent. Eksportveksten vil ligge rundt dette nivået ut prognoseperioden, med unntak av 2009, da en nedgang i eksporten av olje og gass trekker den samlede eksportveksten ned nær null.

Eksport

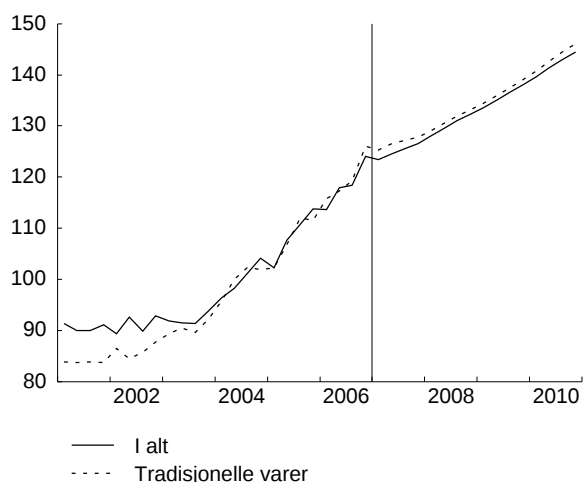
Sesongjusterte volumindekser, 2004=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Import

Sesongjusterte volumindekser, 2004=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Svakt avdempet importvekst framover

Importvolumet av tradisjonelle varer steg i 2006 med 10,6 prosent, mot 8,2 prosent året før. Spesielt var veksten høy i 4. kvartal. Import av tjenester, som steg med 7,1 prosent, bidro til at importen totalt steg med noe mindre med 9,1 prosent. I motsatt retning trakk import av skip, plattformer og fly, som steg med 14,7 prosent. Dette skyldes i hovedsak overlevering av én fregatt til Forsvaret. Den sterkeste importveksten er å finne for importen av verkstedsprodukter, forretningsmessige tjenester, kjemiske og mineralske produkter og reisetrafikk. Importen av metaller gikk derimot ned i volum i 2006, etter å ha økt kraftig i 2005. Den sterke utviklingen i importvolumet må sees i bakgrunn av høy vekst i innenlandsk etterspørsel, spesielt gjennom en fortsatt høy vekst i næringsinvesteringer. Kapasitetsproblemer i næringslivet og svekket kostnadsmessig konkurranseevne har også bidratt til utviklingen.

Importprisene på tradisjonelle varer steg med 4,1 prosent i 2006, mot en økning på 0,4 prosent i 2005. Det var en spesielt kraftig økning i prisene på metaller, som steg med hele 20,1 prosent. Prisene på raffinerte petroleumsprodukter og kjemiske råvarer steg også klart, mens prisene på elektrisk kraft steg med hele 61,6 prosent. I likhet med året før økte prisene på typiske konsumvarer langt mindre enn gjennomsnittet.

Vi legger til grunn at importveksten av tradisjonelle varer i 2007 vil avta til i underkant av 6 prosent. I 2008 vil veksten avta ytterligere i tråd med lavere vekst i innenlandsk etterspørsel. I 2009 og 2010 ventet vi at importveksten vil ta seg noe opp. Vi regner med at det blir overlevert én ny fregatt i hvert av årene i prognoseperioden. De vil derfor ikke påvirke veksten i importen framover. Med en nedgang i importprisene framover, blant annet som følge av en sterkere krone, vil importandelen øke og importen øker mer enn innenlands etterspørsel.

Høykonjunkturen fortsetter

Foreløpige tall fra KNR viser at samlet BNP økte med 2,9 prosent fra 2005 til 2006. Dette er en litt høyere vekst enn året før. Veksten i BNP Fastlands-Norge var hele 4,6 prosent, også dette svakt høyere enn året før. 2006 var det tredje året på rad med så sterk vekst i produksjonen i fastlandsøkonomien. Kvartalsvekstene viser at veksten var uvanlig jevn. Ettersom det var nedgang i kraftproduksjonen i 2006 på grunn av lite nedbør, er den underliggende veksten i fastlandsøkonomien enda høyere. Det var ingen tegn til avtakende tendens i veksten i norsk økonomi gjennom 2006. Gjennomgående var det høy vekst i alle etterspørselskategorier, med unntak av samlet eksport. Nedgang i eksporten av råolje og naturgass trekker samlet eksportvekst ned.

Det er grunn til å regne med at den økonomiske veksten vil bli høy også i 2007, men kanskje ikke så sterk som i 2006. Vekstimpulsene fra finanspolitikken vil kunne bli litt sterkere i 2007 enn i fjor, mens pengepolitikken gradvis vil gi noe lavere impulser, særlig via husholdningenes etterspørsel. Vi tror renteøkningene først og fremst vil slå ut i lavere vekst i konsum og boliginvesteringer i 2008. Selv om oljeinvesteringene fortsetter å øke noe, vil veksten i disse investeringene antakelig bli noe dempet framover i forhold til i tidligere år. Det vil gi noe lavere vekstimpulser til offshorerelatert næringsliv, men aktiviteten videreføres på et høyt nivå. Det ser fortsatt ut til at den internasjonale økonomiske veksten vil dempes noe i 2007 i forhold til i 2006, men mindre enn hva vi tidligere har regnet med. Derfor kan eksporten av både tradisjonelle varer og tjenester øke klart også i 2007, og konkurranseutsatt næringsliv vil kunne vokse noe mer framover enn vi tidligere anslo. Industriproduksjonen vil trolig fortsette å øke i 2007, om enn i et noe mindre tempo enn

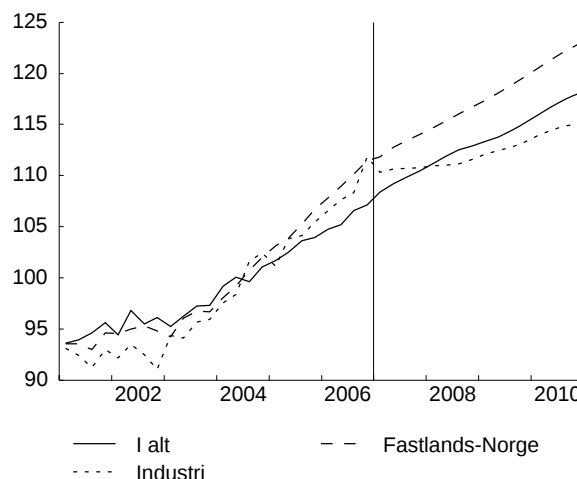
i 2006. Vi anslår nå veksten i fastlandsøkonomien til å bli 3,3 prosent i 2007.

Høyere anslag for veksten i boliginvesteringene og i eksporten utenom olje og gass er de viktigste faktorene bak oppjusteringen av vekstanslaget for 2007 i forhold til vår forrige konjunkturrapport. Samlet BNP er også anslått til å vokse i overkant av 3 prosent, og dette anslaget er bare svakt oppjustert fordi olje og gasseksporten er nedjustert i forhold til tidligere. Disse anslagene innebærer at konjunkturoppgangen i norsk økonomi fortsetter gjennom 2007, mens våre tidligere anslag viste at konjunkturtoppen ble nådd rundt siste årsskifte.

Utviklingen i norsk økonomi, slik vi nå ser den for oss, tilsier at den økonomiske politikken vil bli noe strammere enn vi tidligere har antatt. Vi legger nå til grunn at Norges Bank øker styringsrenta gjennom 2007 og inn i 2008, uten at dette skjer i tilsvarende grad i utlandet. Vi antar også at finanspolitikken blir noe mindre ekspansiv enn en mekanisk tolkning av handlingsregelen gir rom for. En noe svakere vekst i utlandet, om enn høyere enn tidligere antatt, bidrar sammen med små endringer i petroleumsinvesteringene til en klar avmatning av veksten i BNP Fastlands-Norge i 2008. Veksten kommer ned, kanskje under trendveksten, slik at høykonjunktura svekkes noe fra 2008. Tilstrammingen av pengepolitikken bidrar isolert sett til lavere vekst i husholdningenes etterspørsel, men samtidig er både eksportveksten sterkere og reallønnsveksten høyere enn tidligere anslått. Det gjør at vårt anslag for BNP-veksten i 2008 endres lite. Med en sterkere vekst i internasjonal økonomi enn tidligere antatt, fortsetter industrien å vokse også i 2008. Lavere vekst i investeringene i fast kapital i 2008 bidrar til noe mindre vekst i bygge- og anleggssektoren.

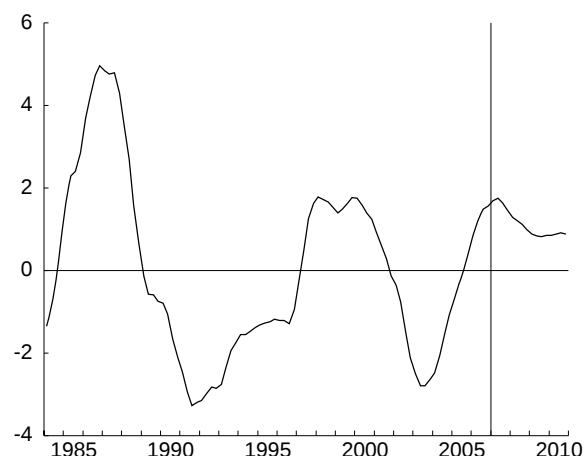
I 2009 legger vi til grunn at veksten i OECD-området øker igjen etter en liten «vekstpause» i 2007 og 2008. Eksporten av varer og tjenester utenom olje og gass forventes da å ta seg noe opp, mens vekstbidragene fra olje- og gasseksporten derimot dempes. Et noe høyere rentenivå enn tidligere anslått påvirker husholdningenes etterspørsel også i 2009. Husholdningenes sparerate fortsetter derfor å øke noe. Finanspolitikken bidrar ikke vesentlig til å stimulere veksten utover trendvekst, idet handlingsrommet som avkastningen fra Statens Pensjonsfond – Utland gir, ikke utnyttes fullt ut. En noe svakere økonomisk vekst i 2008 modererer investeringsveksten ytterligere i 2009 og bidrar til at veksten i fastlandsøkonomien ligger under trendvekst. Utviklingstrekkene i 2009 fortsetter stort sett i 2010, men veksten i utlandet bidrar i enda større grad til å trekke opp eksportveksten og produksjon i konkurranseutsatt næringsliv. Produksjonsveksten i 2010 er derfor anslått til nær trendvekst.

Bruttonasjonalprodukt
Sesongjusterte volumindekser, 2004=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

BNP Fastlands-Norge
Avvik fra beregnet trend i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

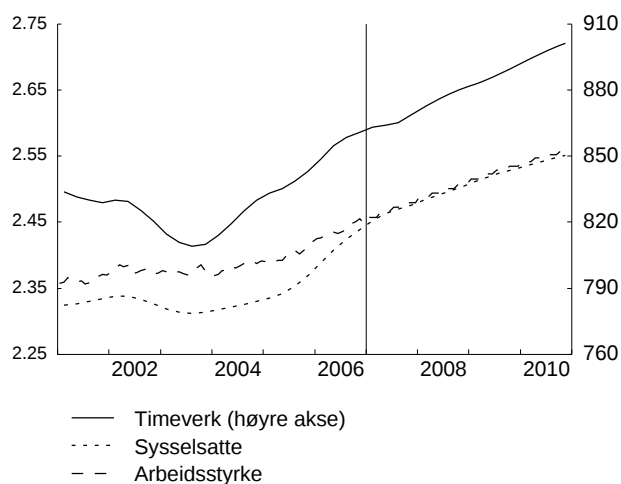
Stabil lav ledighet – som på 1970-tallet

Ifølge Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) var arbeidsledigheten 3,4 prosent i 2006. En omlegging i AKU fra januar i fjor bidro til å redusere ledighetstallet noe. Etter den gamle definisjonen var ledigheten 3,5 prosent i 2006, mot 4,6 prosent i 2005. I 4. kvartal i fjor var den sesongjusterte ledigheten 2,9 prosent. Så lav har ledigheten ikke vært siden toppen av forrige høykonjunktur rundt årsskiftet 1998/1999, da ledigheten kom ned i 2,8 prosent.

Fra 4. kvartal i 2005 til 4. kvartal i fjor sank antall ledige med 37 000 personer. I samme periode økte sysselsettingen ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall med nesten 84 000 personer, en økning på 3,6 prosent. En så sterk nedgang i ledigheten og en så stor økning i sysselsettingen i løpet av fire kvartaler har vi ikke sett noen gang tidligere.

Arbeidsstyrke, sysselsetting og timeverk

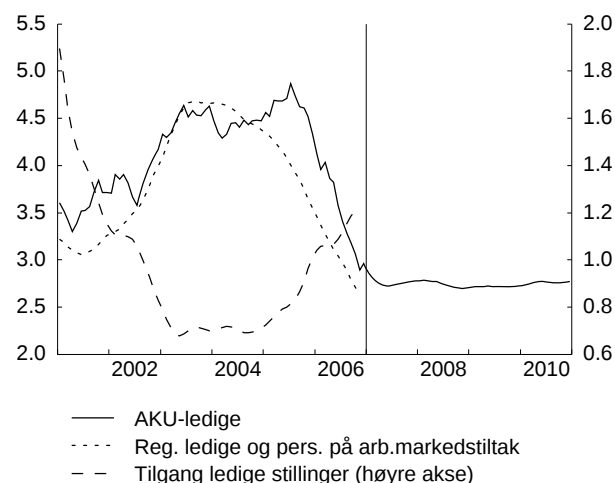
Millioner. Sesongjustert og glattet

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsledige og tilgangen på ledige stillinger

Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet

Kilde: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

Utviklingen i arbeidsstyrken påvirkes av utviklingen i demografiske forhold, som endringer i befolkningens størrelse og sammensetning, men også av endringer i yrkesaktiviteten innenfor ulike grupper. Arbeidsinnvandring har bidratt til å øke arbeidsstyrken de siste årene. En del av korttidsinnvandringen registreres imidlertid som tjenesteimport i nasjonalregnskapet. I tillegg registreres ikke all arbeidsinnvandring. Dersom yrkesfrekvensene etter kjønn, alder, utdanningsnivå og utdannings- og pensjonsmottakerstatus er uendrede, er det anslått at befolkningsutviklingen vil bidra til å øke arbeidsstyrken med om lag 13 000 personer årlig i de nærmeste årene. Bak dette anslaget ligger en prognose for innvandringen fra desember 2005, og det er forutsatt at om lag 60 prosent av økningen i arbeidsstyrken tilskrives befolkningsøkning som følge av innvandring. Fra 2005 til 2006 økte arbeidsstyrken med 39 000 personer, noe som innebærer at det trolig

var en klar økning i yrkesfrekvensene, men også at arbeidsinnvandringen var for lavt anslått.

Ifølge nasjonalregnskapet har sysselsettingsveksten særlig kommet i de tjenesteytende næringene i offentlig og privat sektor, men også i bygge- og anleggsvirksomhet. Fra 4. kvartal 2005 til 4. kvartal 2006 økte sysselsettingen mest innen bygge- og anleggsvirksomhet og forretningsmessig tjenesteyting. Veksten var henholdsvis 8,9 og 8,3 prosent. En sysselsettingsvekst på mellom 2 og 3 prosent innen varehandelen, finansiell tjenesteyting og hotell- og restaurantvirksomhet gjenspeiler i noen grad at husholdningene har brukt de økte inntektene til å øke boliginvesteringene i større grad enn til å øke konsumet.

I perioden 2001-2005 var det tilnærmet ingen økning i sysselsettingen i offentlig forvaltning. I 2006 var det imidlertid en klar sysselsettingsvekst også her. Den kommunale sysselsettingen økte med 3,1 prosent, og i den sivile delen av statsforvaltningen økte sysselsettingen med 1,4 prosent. Målt på årsbasis var det i 2005 vekst i industriksysselsettingen for første gang siden 1998. I 2006 fortsatte oppgangen, og sysselsettingen i industrien økte med 1,3 prosent. Veksten på nesten 11 prosent innen bygging av skip og oljeplattformer bidro sterkest til det. I de fleste av de andre industrinæringene ble sysselsettingen redusert.

Vi anslår at sysselsettingen vil øke med over 120 000 personer fra 2006 til 2010, en samlet økning på mer enn 5 prosent. Sysselsettingsøkningen fordeler seg med om lag like mye på offentlig og privat sektor. Industriksysselsettingen anslås å falle med vel 15 000 personer i prognoseperioden gjennom en gradvis forverring av norske industribedrifters internasjonale konkurranseevne.

Vi anslår om lag uendret ledighet de nærmeste fire årene. På årsbasis anslås ledigheten til 2,7 prosent i 2007 og den vil holde seg tilnærmet uendret ut prognoseperioden. Vi må tilbake til 1970-tallet for å finne en så lang periode med lav ledighet. Den relativt stabile utviklingen reflekterer svært moderate konjunkturbevegelser i våre prognoser, både i Norge og internasjonalt.

Den markante økningen i sysselsettingen, sammen med de små endringene i ledigheten i våre prognoser, gjenspeiler at det nå kan være små muligheter for å hente ut mer arbeidskraft ved å redusere ledigheten ytterligere. Det økte arbeidskraftsbehovet vil trolig måtte møtes med økte yrkesfrekvenser og økt innvandring. Arbeidsstyrken antas å øke med om lag 115 000 personer fra 2006 til 2010. Gjennomsnittlig yrkesdeltakelse i befolkningen antas å øke fra 74,4 prosent i 2006 til 74,9 prosent i 2010. Som nevnt over er det viktig å være klar over at denne størrelsen påvirkes av mange andre forhold enn endringer i yrkesfrekvensene i ulike grupper.

Reallønnsvekst på 15 prosent fra 2006 til 2010

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte lønn per normalårsverk med 4,1 prosent fra 2005 til 2006, om lag det samme som året før. I forhold til samme halvår året før var det en markert økning i lønnsveksten i andre halvår i fjor, da lønnen økte med 4,9 prosent mot en årsvekst på 3,3 prosent i første halvår. Oppgjøret i fjor var imidlertid et hovedoppgjør. Siden en relativt stor andel av lønnsveksten kommer i form av tillegg på forsommeren i år med hovedoppgjør, følger årsveksten i lønningene da et annerledes sesongmønster enn i år med mellomoppgjør. I andre halvår 2004, da det også var et hovedoppgjør, var årsveksten i lønn per normalårsverk 5,5 prosent, altså 0,6 prosentpoeng høyere enn i fjor. Dette innebærer at vi enn så lenge ikke ser klare tegn til at et strammere arbeidsmarked har slått ut i økt lønnsvekst.

Flere forhold taler imidlertid for at lønnsveksten vil ta seg opp i årene framover. I tillegg til at den lave ledigheten forventes å vedvare, har det gjennom flere år vært en sterk vekst i inntektene i næringslivet. Historiske erfaringer tilsier at en slik inntektsvekst øker lønnsveksten i en etterfølgende periode. Over tid bidrar dette til at lønnskostnadens andel av inntektene gjenopprettes. Erfaringene tyder også på at det tar tid fra høyere inntekter og lavere ledighet slår ut i høyere lønnsvekst, og virkningen varer lenge. På lang sikt tyder analyser på at ledighetsnivået kun påvirker lønnsnivået, og ikke lønnsveksten. Ledighetsnedgangen fra 2005 til 2006 vil ifølge beregninger i *Økonomiske analyser 6/2006* øke lønnsveksten i 2007 og 2008 med 1,0 prosentpoeng, og i 2009 med 0,7 prosentpoeng.

Økt arbeidsinnvandring vil trolig bidra til å redusere lønnsveksten framover. Siden arbeidsinnvandrerne har et lavere lønnsnivå enn øvrige arbeidstakere, vil dette i seg selv redusere det gjennomsnittlige lønnsnivået. I tillegg kan økt konkurranse i arbeidsmarkedet begrense lønnsveksten generelt. Vi antar at dette ikke påvirker lønnsveksten på noen annen måte enn endringer i ledigheten har gjort tidligere. Vi legger således til grunn at våre modeller i hovedsak fanger opp denne effekten av økt arbeidsinnvandring.

I 2007 forventer vi at veksten i lønn per normalårsverk blir 5,5 prosent. Dette er litt høyere enn vi anslo i forrige konjunkturrapport i desember i fjor. Vi har imidlertid oppjustert lønnsveksten i 2008 og 2009 mer markert. Veksten i lønn per normalårsverk anslås nå til rundt 5 prosent i årene framover. Den høyere lønnsveksten kommer som følge av et strammere arbeidsmarked og mer optimistiske prognoser for internasjonal økonomi. En moderat nedgang i veksten hos Norges viktigste handelspartnere blir motvirket av fortsatt høy etterspørsel fra Kina og andre lavkostnadsland. Dette bidrar til å holde verdensmarkesprisene på typiske norske eksportprodukter oppe og der-

Betydningen av internasjonale priser for norsk økonomi

Norge er en liten, åpen økonomi. Hva betyr nå det egentlig? Det er ikke vanskelig å innse betydningen oljeprisen har for norsk økonomi. Også lenger tilbake i tid var det en vanlig oppfatning at utviklingen i prisene på norske eksportvarer spilte en stor rolle for norsk økonomi; ikke minst for den nominelle utviklingen. For å illustrere betydningen av endringer i tradisjonelle norske eksportpriser for norsk økonomi, har vi brukt vår makromodell KVARTS i en stilisert beregning. Som det framgår av prognosene fram til 2010 i denne konjunkturoversikten, er våre anslag for lønnsveksten økt en del i forhold til hva vi sa i desember 2006. En vesentlig årsak til dette er at vi har økt anslagene for verdensmarkesprisene på råvarer og halvfabrikata i forhold til sist.

Historisk har det vært store konjunktursykler i eksportprisene for tradisjonelle varer, og i 2006 var prisene på et høyt nivå. I våre konjunkturanalyser gjennom de foregående tre årene, har vi lagt til grunn at et moderat konjunkturtilbakeslag ville føre til at eksportprisene falt en god del. Vi har gradvis justert denne antakelsen. Vi antar nå at det bare blir en mer dempet økonomisk vekst i 2007 og 2008 og så en fornyet moderat oppgang deretter. Dette tilsier isolert sett at også internasjonale råvarepriser holder seg bedre oppe enn vi tidligere har antatt. I tillegg til dette, kan det tenkes at prisene på disse råvarene, i større grad enn på ferdigvarer, påvirkes av utviklingen i verdensøkonomien som helhet. Den sterke veksten i Asia kan i så fall tilsa at mange av Norges eksportpriser ikke vil falle så mye framover.

Tabellen viser utviklingen i eksportprisen for tradisjonelle varer i en beregning hvor referansebanen likner vår konjunkturrapport fra desember, men hvor så eksportprisene er økt slik at vi om lag gjenskaper de eksportprisene vi har i vår nåværende referansebane. Stilisert har vi lagt til grunn 5 prosent høyere eksportpriser i 2007 og 10 prosent høyere priser i 2008 til 2010. Høyere eksportpriser på råvarer og halvfabrikata (unntatt olje og gass), øker lønnsomheten i konkurranseutsatt næringsliv. Gjennom lønnsdannelsen fører dette til økte lønninger i disse næringene. Som følge av den relativt sentraliserte lønnsdannelsen i Norge, smitter disse lønnsøkningene over på lønningene i tjenesteyting, både privat og offentlig. Vi ser av tabellen at samlet lønnsnivå øker lite i 2007, men er vel 4 prosent høyere i 2010. Økte lønnskostnader øker prisene på norskproduserte varer og tjenester. KPI-JAE øker gradvis og er i 2010 1,2 prosent høyere. Økt reallønn bidrar til høyere forbruk og boliginvesteringer. Det gjør at produksjonen øker og BNP Fastlands-Norge øker med 0,4 prosent i 2010. Sysselsettingen endres lite fordi økt lønn fører til substitusjon vekk fra arbeidskraft og denne effekten motvirker effekten av høyere produksjon. Vi har i denne beregningen forutsatt at både valutakurs, styringsrente og finanspolitikk er uendret for å rendyrke effekten av endrede prisforutsetninger. Det gjør vi for å vise effekten av hvordan denne tradisjonelle formen for bytteforholdsgevinst overføres fra konkurranseutsatt næringsliv til husholdningssektoren.

Virkninger av økte prisforutsetninger på verdensmarkedet for industrielle råvarer. Avvik i nivå fra referansebanen i prosent

	2007	2008	2009	2010
Eksportpriser, tradisjonelle varer	5,0	10,0	10,0	10,0
Lønnsnivå	0,2	1,2	2,8	4,3
KPI-JAE	0,0	0,2	0,6	1,2
BNP Fastlands-Norge	0,0	0,1	0,1	0,4

Kraftmarkedet framover

I 2006 var den gjennomsnittlige systemprisen på kraft i NordPool-området 39,1 øre/kWh. Gjennomsnittsprisen i årets seks første uker er vel 23 øre/kWh. Terminprisene på NordPool indikerer en gjennomsnittlig systempris på knappe 25 øre per kWh for 2007, en prisnedgang på 36 prosent fra 2006. Elektrisitetsprisen i konsumprisindeksen (inkludert nettleie og avgifter) kan som gjennomsnitt over året antas å falle med om lag 20 prosent fra 2006 til 2007.

Årene 2006 og 2005 var temperaturmessig om lag like og det temperaturkorrigerede elektrisitetsforbruket var også om lag likt. Korrigert for de høyere prisene i 2006 kan dermed den underliggende temperaturkorrigerede veksten i forbruket fra 2005 til 2006 beregnes til om lag 2 TWh. En tilsvarende økonomisk vekst fra 2006 til 2007, lavere forventet elektrisitetspris i 2007, og normale temperaturforhold tilsier en økning i kraftforbruket i alminnelig forsyning i år på om lag 6 TWh på årsbasis sammenlignet med 2006. For kraftintensiv industri og elektrokjeler kan det ligge an til at kraftforbruket samlet blir om lag uendret. Norsk totalforbruk av kraft i 2007 kan da bli om lag 129 TWh mot 122 TWh i fjor.

I begynnelsen av februar i år var magasinbeholdningen 1,8 prosent under normalen. Snømengden i fjellet var imidlertid noe større enn hva som har vært normalt på dette tidspunkt siste 35 år. En norsk totalproduksjon på rundt 120 TWh i 2007, om lag som i 2006, er da forenlig med at magasinfyllingen ved utgangen av 2007 også er om lag på normalnivået. Netto import av kraft vil i så fall øke fra under 1 TWh i 2006 til nærmere 8 TWh i 2007.

Terminprisene for årene 2008 til og med 2012 ligger rundt 32 øre/kWh eller om lag 30 prosent høyere enn for 2007. Normalt vil økende etterspørsel med stigende kostnader for utbygging av ny produksjonskapasitet medføre økende priser opp til utbyggingskostnaden. For gasskraft er denne om lag 38 øre/kWh uten CO₂ rensing. Både i Norge og i utlandet gis det omfattende støtte til ny produksjonskapasitet, og det bygges for tiden ut mye slik kapasitet. Derfor vil fortsatt prisen holdes godt under utbyggingskostnaden for flere år framover, selv om etterspørselen stiger.

med til høy lønnsomhet i den lønnsledende industri-sektoren. Sammen med fortsatt lav ledighet vil dette slå ut i høy lønnsvekst framover.

I perioden fra 2006 til 2010 vil arbeidskraftsproduktiviteten i gjennomsnitt vokse med om lag 1½ prosent ifølge våre prognoser. Dette er godt under trendveksten i produktiviteten, noe som er normalt etter at økonomien har passert konjunkturtoppen. Med en gjennomsnittlig årlig lønnsvekst på 5 prosent og en vekst i konsumprisene på 1½ prosent årlig, vil både reallønningene og timelønnskostnadene per produsert enhet øke med hele 3½ prosent målt som årlig gjennomsnitt i perioden. I løpet av disse fire årene vil reallønningene i så fall øke med formidable 15 prosent.

Høy reallønnsvekst er også vanlig i den fasen av konjunkturforløpet som vi da vil være inne i, men en slik økning i reallønningene over en fireårsperiode har vi ikke sett siden 1970-tallet.

Inflasjonen når neppe 2,5 prosent

Inflasjonen, målt ved konsumprisindeksen justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE), har de siste fire årene beveget seg rundt et gjennomsnitt på 0,8 prosent, som også var gjennomsnittet for 2006. Høye energipriser og avgiftsøkninger har bidratt til at den årlige veksten i KPI totalt i disse årene har ligget et knapt prosentpoeng høyere. Sterk vekst i elektrisitetsprisene bidro til at KPI i alt vokste med 2,3 prosent i fjor, men økte oljepriser og avgiftsendringer trakk også prisveksten opp.

På 12-månedersbasis falt veksten i KPI-JAE fra sensommeren 2005 og helt til august i fjor, da økningen bare var 0,4 prosent. Deretter har inflasjonen vist tendenser til å ta seg noe opp, men var i januar i år likevel ikke kommet høyere enn 1,0 prosent. Store endringer i elektrisitetsprisene gjennom det siste året bidro til at 12-månedersveksten i KPI var nede i 1,8 prosent i januar 2006 og 1,9 prosent i august, men kom opp i 2,7 prosent i både april og oktober. Spotprisene på elektrisk kraft nådde en topp i august i fjor og har deretter falt markert. Prisene til husholdningene begynte så smått å falle i oktober, og har deretter falt stadig mer. I januar 2007 hadde elektrisitetsprisindeksen i KPI falt med 28 prosent fra september året før. Til tross for en økning i matmomsen på 1 prosentpoeng var 12-månedersveksten i KPI dermed kommet ned i 1,2 prosent i januar i år.

Den lave underliggende prisveksten de fire siste årene kan delvis føres tilbake til lav prisvekst på importerte konsumvarer. Sterkere krone, økt import fra lavkostland og lav internasjonal prisvekst er faktorer bak denne utviklingen. Lav vekst i lønnskostnader per time samt høy vekst i produktiviteten, særlig innen varehandelen, har bidratt til at også prisveksten for norskproduserte varer og tjenester har vært lav, så lenge en holder energivarer utenfor. Tendensene til økt inflasjon gjennom det siste halve året kan imidlertid i stor grad tilskrives prisutviklingen for disse norskproduserte varene og for tjenester utenom husleie.

Veksten i timelønnskostnadene har tatt seg noe opp og ligger an til å øke klart i årene framover. Etter flere år med kraftig konjunkturoppgang må en også vente at den høye produktivitetsveksten reduseres. Økte lønnskostnader per produsert enhet sammen med økte renter, som hever husleiene og kostnadene i varehandelen, vil kunne bidra til økt prisvekst. En styrking av kronekursen kan imidlertid komme til å motvirke utviklingen i de innenlandske kostnadskomponentene. Reduserte energipriser trekker samlet prisvekst kraftig ned i 2007. Gjennom de reduserte kostnadene for andre produksjonssektorer bidrar det også til å trekke

veksten i KPI-JAE ned. Et nøkkelspørsmål er om de negative inflasjonsimpulsene fra utlandet i form av reduserte gjennomsnittspriser på ferdigvarer, regnet i utenlandsk valuta, vil svekkes. Vi antar en demping av prisfallet, men at det fremdeles vil være negative prisimpulser fra utlandet.

Ifølge våre beregninger ligger det an til at inflasjonen tar seg noe opp i tiden framover. Som årsgjennomsnitt anslår vi veksten i KPI-JAE til 1,3 prosent i år, 0,5 prosentpoeng høyere enn i fjor. I 2008 antar vi at inflasjonen kommer opp i 1,6 prosent. I årene deretter vil utviklingen i de innenlandske kostnadene fortsatt trekke i retning av økt prisvekst, men disse effektene motvirkes av at krona styrkes. For disse årene viser beregningene en vekst i KPI-JAE rundt 1,7 prosent.

Fallet i elektrisitetsprisene til husholdningene ligger an til å fortsette fram mot sommeren, men ikke så kraftig som gjennom de siste månedene. Som årsgjennomsnitt antar vi dermed at nedgangen blir på 20 prosent i 2007. Oljeprisene er forutsatt å holde seg på et klart lavere nivå i år enn i fjor. KPI-veksten blir dermed meget beskjeden. Vi anslår at 12-månedersveksten kan komme ned rundt null både på vårsiden og til høsten. På årsbasis regner vi nå med en vekst i KPI på 0,3 prosent.

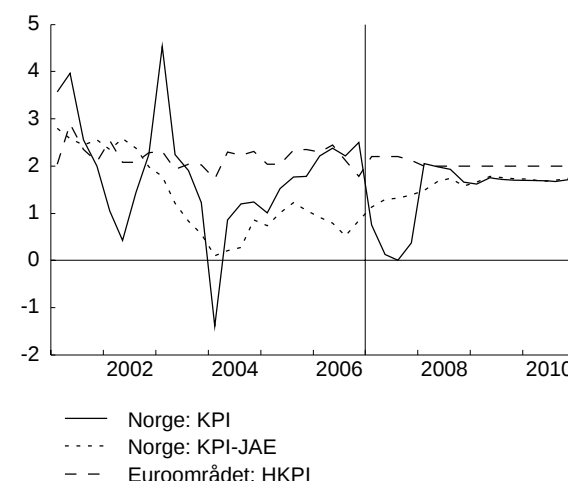
For årene 2008 til 2010 legger vi til grunn at det ikke blir gjennomført reelle avgiftsendringer. Oljeprisen er forutsatt å ligge på 55 dollar per fat. Terminprisene i kraftmarkedet indikerer en oppgang i elektrisitetsprisene til husholdningene på nær 10 prosent i 2008, for deretter å holde seg reelt sett uendret. KPI-veksten blir dermed noe høyere enn den underliggende inflasjonen i 2008, og kan komme opp i om lag 2 prosent. Ettersom vi nå ikke kan forutse noen klare impulser i energiprisen langt fram i tid, anslås KPI å utvikle seg parallelt med KPI-JAE de siste to årene av beregningssperioden.

Lavere overskudd i utenriksøkonomien framover

Det store overskuddet i vare- og tjenestehandelen med utlandet falt hvert kvartal gjennom 2006, fra 112 milliarder kroner i 1. kvartal til et foreløpig anslag på 86 milliarder kroner i 4. kvartal. Rente- og stønadsbalansen styrket seg derimot gjennom hele fjoråret, fra et underskudd på 30 milliarder kroner i 1. kvartal 2006 til et anslått overskudd på 15 milliarder kroner i 4. kvartal 2006. Den sterke utviklingen i rente- og stønadsbalansen sørget for at driftsbalansen også bedret seg gjennom 2006, fra 82 milliarder i 1. kvartal til om lag 102 milliarder kroner i 4. kvartal. Overskuddet i fjorårets siste kvartal er 9 milliarder kroner høyere enn i kvartalet før, men bare 3 milliarder kroner mer enn i 4. kvartal 2005.

Handelsoverskuddet ble redusert gjennom fjoråret fordi importen fortsatte å øke i verdi gjennom 2006,

Konsumprisindeksen
Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

mens eksporten ikke fortsatte økningen fra 2005. For hele 2006 vokste samlet eksport med 132 milliarder kroner i verdi i forhold til året før, og endte i underkant av én billion kroner. En prisøkning på nær 14 prosent bidro mer enn volumøkningen på 1,5 prosent. For samlet import var det omvendt. Volumøkningen var på 9 prosent, mens prisstigningen var på 3 prosent. Det medførte at importen økte med 68 milliarder kroner i 2006 i verdi, og endte på 614 milliarder kroner totalt. Vare- og tjenestebalansen viser dermed et overskudd på 383 milliarder kroner for hele året. Det er en økning på 64 milliarder kroner. Rente- og stønadsbalansen viser samme underskudd i 2006 som i 2005, 18 milliarder kroner. Det impliserer at overskuddet på driftsbalansen i 2006 blir 366 milliarder kroner, som er en oppgang på 64 milliarder kroner eller 21 prosent fra 2005. Utenriksregnskapet for 2006 er tidenes sterkeste, og overskuddet på driftsbalansen utgjør hele 17 prosent av BNP.

Vi har lagt til grunn at internasjonal økonomi vil utvikle seg svakere enn det vi har sett de siste årene. Vi ventet at handelsoverskuddet blir redusert med over en fjerdedel de kommende årene, på grunn av større volumvekst i importen enn i eksporten samt en svakere utvikling i eksportprisene enn i importprisene. En antatt reduksjon i oljeprisen fra over 400 kroner fatet til under 350 kroner fatet gjennom prognoseperioden vil bidra relativt mye til å redusere handelsoverskuddet. På den annen side vil trolig rente- og stønadsbalansen overfor utlandet begynne å vise overskudd, i hovedsak som følge av oljefondets store og økende størrelse. Større formue gir økte formuesinntekter i form av renteinntekter og aksjeutbytte. Mot slutten av prognoseperioden går i følge våre beregninger det årlige overskuddet på driftsbalansen under 300 milliarder kroner.

Stor usikkerhet, men små systematiske feil i anslagene

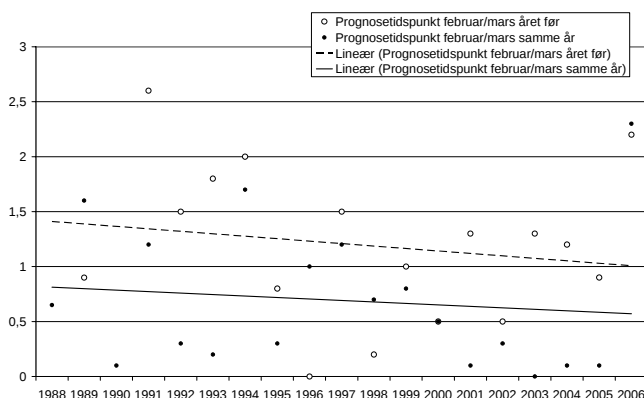
Statistisk sentralbyrå presenterte sine første kvantifiserte prognoser for norsk økonomi i 1988, og har siden 1990 med få unntak publisert prognoser for to år fram i tid i februar/mars, juni, september og desember hvert år. Vi gir her en evaluering av prognosevirksomheten. Evalueringen begrenses til veksten i konsumprisindeksen (KPI), veksten i bruttonasjonalproduktet (BNP) for Fastlands-Norge og arbeidsledigheten i prosent av arbeidsstyrken (AKU). Det undersøkes spesielt om anslagene har avveket systematisk fra foreløpige tall fra nasjonalregnskapet. Spredningen i avvikene undersøkes også. Analysen benyttes også til å si noe om usikkerheten i anslagene for 2007 og 2008 som publiseres nå.

Det er ofte avvik mellom de foreløpige BNP-tallene som publiseres i februar/mars året etter regnskapsåret («Utsynsregnskapet»), og de endelige tallene som normalt først er klare nærmere to år senere. De «endelige» tallene kan dessuten bli revidert i forbindelse med periodiske revisjoner hvor ny statistikk innarbeides eller ved omlegginger av beregningsprinsipper o.l.. Vi benytter likevel foreløpige BNP-tall fra Utsynsregnskapet som «fasit» av tre grunner. For det første foreligger ikke endelige regnskapstall for årene etter 2004. Anslagene for disse årene må derfor uansett sammenlignes med foreløpige regnskapstall. For det andre er prognosene laget med utgangspunkt i foreløpige – ikke endelige – regnskapstall for den nære forhistorien. For det tredje ble det ved hovedrevisjonene i 1995, 2002 og 2006 foretatt endringer i definisjoner, noe som innebærer at prognoser og endelige tall ikke knytter seg til samme målesystem. Våre prognoser for BNP Fastlands-Norge i 2006 hadde for eksempel blitt annerledes dersom SSB hadde brukt den nye definisjonen på prognosetidspunktene.

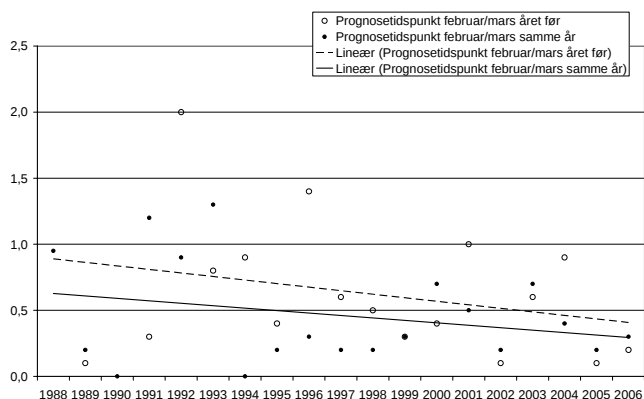
Hvor gode har anslagene vært?

Figurene 1-3 viser utviklingen over tid i det absolutte avviket mellom anslag og foreløpig regnskap for veksten i BNP for Fastlands-Norge og KPI, samt nivået på AKU-ledigheten. Alle figurene viser at anslagene er blitt bedret over tid. Dette kan skyldes at økonomien gradvis er blitt mindre preget av usikkerhet, men også at det ligger en gevinst i å opparbeide seg erfaring med prognosearbeid. Etter 1995 har det ikke vært en like klar forbedring i anslagene. For i størst mulig grad å synliggjøre dagens usikkerhet, har vi derfor kun benyttet prognosene for årene etter 1995 i beregningene nedenfor.

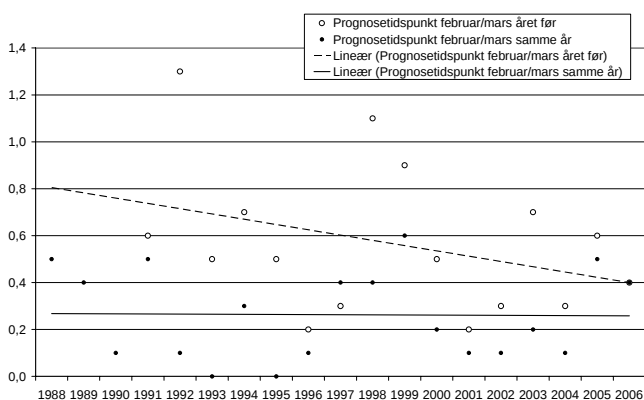
Figur 1. Anslag på prosentvis endring i BNP for Fastlands-Norge. Absolutt avvik fra foreløpig regnskap

Figur 2. Anslag på prosentvis endring i KPI. Absolutt avvik fra regnskap

Figur 3. Anslag på arbeidsledighet (AKU) foretatt i februar samme år. Absolutt avvik fra regnskap

Figurene 4, 5 og 6 viser gjennomsnittlig avvik mellom anslag gitt på ulike tidspunkter og regnskapstall for henholdsvis veksten i BNP for Fastlands-Norge, veksten i KPI og ledigheten. Figurene gir også en indikasjon på spredningen i avvikene ved at de inkluderer tre intervaller rundt gjennomsnittet. Disse intervallene er regnet ut på bakgrunn av den historiske spredningen. De sier ikke noe om hvor mange av avvikene som faktisk ligger innenfor intervallene¹. Under gitte forutsetninger er sikkerheten for at avviket mellom fremtidige anslag og regnskapstall ligger innenfor disse intervallene henholdsvis 50, 80 og 90 prosent.

Har det vært systematiske avvik?

I gjennomsnitt ligger anslagene for BNP-veksten to år fram i tid 0,3 prosentpoeng under den realiserste. Det samme gjør anslagene gitt i juni samme år. Anslagene gitt i september og desember året før prognoseåret ligger i gjennomsnitt henholdsvis 0,5 og 0,6 prosentpoeng under «fasiten». I anslagene gitt i prognoseåret er det igjen mindre avvik. Den gjennomsnittlige underprediksjonen må sees i lys av at endringen i nasjonalregnskapets definisjon av BNP i 2006 bidro til at anslagene bommet betydelig på undersiden.

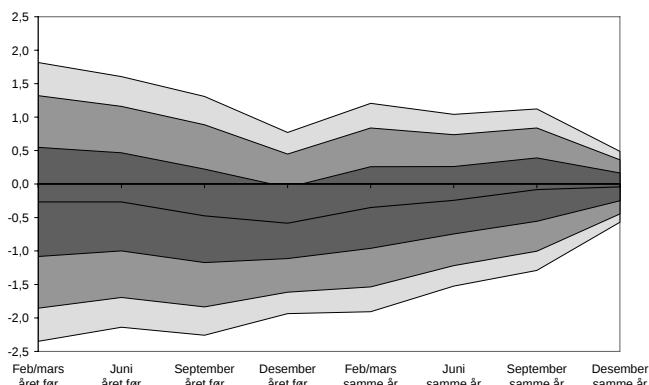
Gjennomsnittlig prognoseavvik på veksten i KPI er nær null på alle prognostidspunkt. Avviket er maksimalt 0,1 prosentpoeng.

Anslagene på ledigheten har hatt en tendens til systematisk å ha blitt noe for høye. Avvikene har imidlertid i gjennomsnitt vært små. Prognosene gitt i februar/mars og juni året før prognoseåret er i gjennomsnitt 0,2 prosentpoeng for høye. Deretter er gjennomsnittlig avvik 0,1 prosentpoeng på hvert prognostidspunkt fram til og med februar/mars samme år. Etter dette er avvikene i gjennomsnitt tilnærmet null. Sett i lys av den store spredningen i disse anslagene og at det kun er 12 observasjoner med i analysen, tyder resultatene på at det ikke er store systematiske feil i våre anslag for de tre hovedstørrelsene.

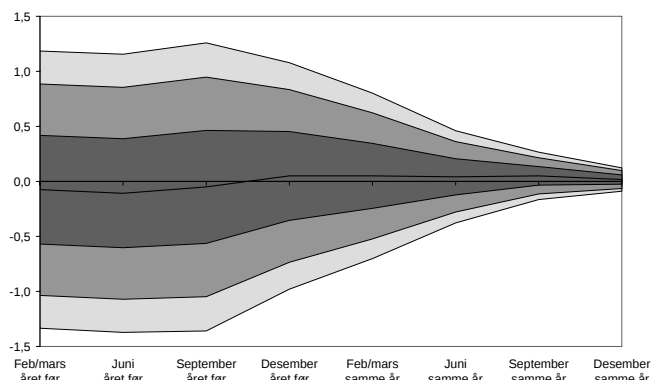
Spredningen i anslagene

Det har vært relativt stor spredning i avviket mellom anslaget på BNP-veksten offentliggjort i februar/mars året før prognoseåret og det foreløpige regnskapstallet. Anslagene i 1991 og 2006 bommet mest, med henholdsvis 2,6 og 2,2 prosentpoeng. 2006-anslaget er imidlertid påvirket av endringer i nasjonalregnskapets definisjoner. Av de 12 anslagene vi har laget på dette tidspunktet fra og med 1995-prognosen, ligger imidlertid kun 5 mer enn 1 prosentpoeng unna det foreløpige regnskapstallet. En gang traff prognosen helt nøyaktig – i 1996. Variasjonen i avvikene er i gjennomsnitt betydelig mindre i de prognosene som er gitt i desember året før, men fortsatt bommer 2 av 12 anslag med mer enn 1 prosentpoeng. Til tross for

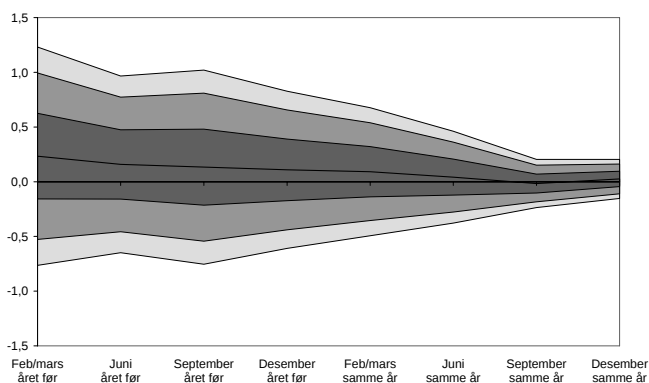
Figur 4. Anslag på prosentvis endring i BNP for Fastlands-Norge. Avvik fra foreløpig regnskapstall og spredningen i disse. Intervallene viser henholdsvis 50, 80 og 90 percents konfidensintervaller

Figur 5. Anslag på prosentvis endring i KPI. Avvik fra regnskapstall og spredningen i disse. Intervallene viser henholdsvis 50, 80 og 90 percents konfidensintervaller

Figur 6. Anslag på arbeidsledighet (AKU). Avvik fra regnskapstall og spredningene i disse. Intervallene viser henholdsvis 50, 80 og 90 percents konfidensintervaller

¹ Intervallene er likevel valgt fordi man ved å gjøre en rimelig antakelse om at alle avvik tilhører en gitt statistisk fordeling (normalfordeling med lik forventning og spredning) og er uavhengige, kan regne ut sannsynligheten for at fremtidige avvik ligger innenfor intervallet.

stadig mer informasjon om den økonomiske utviklingen i det året det gis prognoser for, er spredningen i avvikene deretter om lag den samme helt fram til og med prognosene i september det samme året. En viktig medvirkende årsak til dette er at de kvartalsvise BNP-tallene ofte har blitt revidert tildels betydelig gjennom prognoseåret. Først i den siste prognosen vi gir før «fasiten» foreligger, er det på ny en viss nedgang i spredningen i avvikene.

Vi finner et lignende mønster i anslagene for årsveksten i KPI. Det er betydelig variasjon mellom de første fem anslagene og resultatet, men anslagene fra og med juni samme år er meget treffsikre. Etter dette er ingen anslag mer enn 0,3 prosentpoeng fra den faktiske veksttakten. Variasjonen i de foregående anslagene er 3-4 ganger så store. Siden KPI ikke revideres, avspeiler dette at faktisk utvikling i KPI gradvis blir kjent med full sikkerhet gjennom året.

Spredningen i avviket mellom anslag på ledigheten og resultatet viser en jevn nedgang etter hvert som prognosehorisonten blir kortere. Det gjennomsnittlige absoluttavviket er på 0,5 prosentpoeng i februar/mars året før og 0,3 prosentpoeng i februar/mars samme år. Deretter synker spredningen gradvis. Også for ledigheten reduseres prognosefeilen betraktelig i de tre siste prognosene før resultatet foreligger. Etter dette ligger ingen prognoser mer enn 0,4 prosentpoeng fra regnskapstallet. Som for KPI, skyldes dette at tallet blir gradvis kjent gjennom året og ikke revidert.

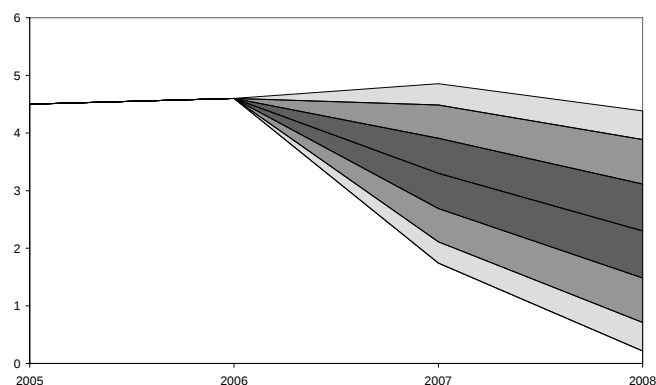
Prognosene for 2007 og 2008 er usikre

I figurene 7, 8 og 9 vurderes usikkerheten i anslagene for 2007 og 2008 gitt i denne rapporten. Vi anslår nå veksten i BNP for Fastlands-Norge til 3,3 prosent i 2007 og 2,3 prosent i 2008. Basert på analysen over, er vi 50 prosent sikre på at BNP-veksten for Fastlands-Norge vil ligge mellom 2,7 og 3,9 prosent i 2007 og mellom 1,5 og 3,1 prosent i 2008. Vi er 80 prosent sikre på at den prosentvise veksten vil ligge mellom 2,1 og 4,5 i 2007 og mellom 0,7 og 3,9 i 2008. Et intervall på til sammen 3,2 prosentpoeng i 2007 og 4,2 prosentpoeng i 2008, dekker den prosentvise veksten med 90 prosent sikkerhet.

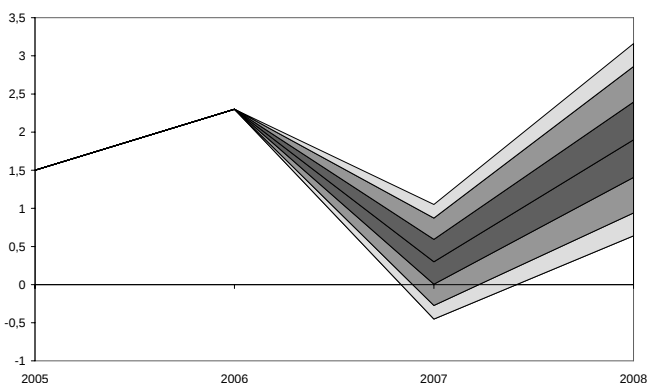
Veksten i KPI var på 2,3 prosent i 2006. For 2007 og 2008 anslår vi veksten til henholdsvis 0,3 og 1,9 prosent. Vi er 50 prosent sikre på at anslagene for 2007 og 2008 ikke bommer med mer enn henholdsvis 0,3 og 0,5 prosentpoeng. Med 80 prosent sikkerhet bommer vi ikke med mer enn 0,6 prosentpoeng i 2007 og 1,0 prosentpoeng i 2008. Vi er 90 prosent sikre på at intervallet mellom -0,5 og 1,1 dekker den faktiske KPI-veksten i 2007, og at intervallet mellom 0,6 og 3,2 dekker KPI-veksten i 2008.

Nivået på arbeidsledigheten er anslått til 2,7 prosent i 2007 og 2,8 prosent i 2008. Mens de historiske prognosefeilene tilsier at prognosen for 2007 kan betraktes

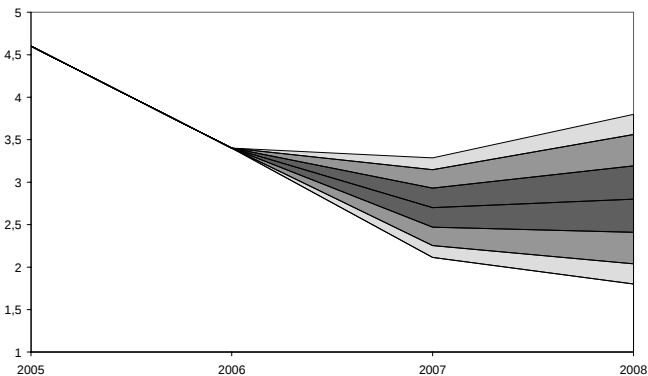
Figur 7. Anslag på prosentvis endring i BNP for Fastlands-Norge. Sikkerheten for at det foreløpige regnskapstallet vil ligge innenfor de tre intervallene er henholdsvis 50, 80 og 90 prosent

Figur 8. Anslag på prosentvis endring i KPI. Sikkerheten for at regnskapstallet vil ligge innenfor de tre intervallene er henholdsvis 50, 80 og 90 prosent

Figur 9. Anslag på arbeidsledighet (AKU). Sikkerheten for at regnskapstallet vil ligge innenfor de tre intervallene er henholdsvis 50, 80 og 90 prosent

med en relativt stor grad av sikkerhet, behefter det seg mer usikkerhet til prognosen for året etter. For eksempel vil regnskapstallet med 80 prosent sikkerhet ikke ligge mer enn 0,4 prosentpoeng fra vårt anslag for 2007. I 2008 derimot er det 80 prosent sikkerhet for at ledigheten blir innenfor et intervall på 0,8 prosentpoeng over og under anslaget. Intervallet som dekker ledighetstallet for 2008 med 90 prosent sikkerhet spenner seg fra 1,8 til 3,8, et intervall på hele 2 prosentpoeng.

Hvor godt traff SSBs prognoser for 2006?

Det er presentert prognoser for sentrale makroøkonomiske størrelser for 2006 i de 13 siste utgavene av SSBs konjunkturanalyser. I tabellen nedenfor gjengis de siste åtte av disse prognosene. Det er de som ble gitt gjennom 2005 og 2006, det vil si fra og med Økonomiske analyser 1/2005. I tabellkolonnen ytterst til høyre (ØA 1/2007) vises de foreløpige nasjonalregnskapstallene for 2006 sammen med øvrige regnskapstall. Disse tallene betraktes i denne analysen som en fasit.

På den positive siden har anslagene våre for konsumveksten i husholdninger og i offentlig forvaltning vært meget gode i alle de 8 prognosene. Det samme gjelder anslag for lønns- og prisveksten. Alle disse anslagene var faktisk like gode i prognosen som ble laget så tidlig som vinteren 2004 (ØA 1/2004), men som vi ikke har funnet plass til i tabellen.

Mindre bra var at vi lenge ga vekstanslag for BNP Fastlands-Norge rundt trendvekst. Undervurderingen av den internasjonale økonomiske utviklingen har i hele perioden bidratt til for lave anslag for veksten i tradisjonell vareeksport. I de tre første anslagene i 2005 bidro også en markert undervurdering av utviklingen i oljeinvesteringene og for lave vekstanslag for investeringene i Fastlands-Norge, til å forklare at vi ikke forutså at konjunkturoppgangen skulle fortsette med full kraft i 2006. Undervurderingen av den internasjonale konjunkturutviklingen bidro også til at vi undervurderte import- og spesielt eksportprisveksten inkludert oljeprisen. Dette bidro videre til at vi gjennomgående også anslo overskuddet på driftsbalansen for lavt.

I desember-analysen i 2005 var imidlertid investeringene i stor grad kommet på plass, men fremdeles ble veksten i BNP Fastlands-Norge like mye undervurdert. Forklaringen ligger delvis i at importen også var blitt kraftig oppjustert. Den viktigste årsaken til bommene helt fram til og med høsten 2006 er imidlertid å finne i hvordan vi behandler lagerendringer. I de foreløpige nasjonalregnskapstallene for 2006, utgjør nemlig endringene i lagerendring 0,6 prosent av BNP. I våre prognoser kopierer vi normalt bare de siste 4 «observerte» lagerendringene framover. Disse anslagene gir dermed ingen vekstimpulser ett år fram i tid, og viste seg også å gi små impulser helt til analysen i desember 2006.

Denne «observerte» lagerendringen er å betrakte som en kombinasjon av endringer i «ekte» lager og statistiske avvik. Litt forenklet betyr de statistiske avvikene at KNR har en eller annen kombinasjon av overvurdert produksjonsvekst og undervurdert etterspørselsutvikling. Det virker sannsynlig at en vesenlig del av lagerendringene faktisk er slike statistiske avvik, men hva som feilvurderes er ikke enkelt å si. Skulle det være produksjonsveksten som er overvurdert, vil prognosen i ettertid trolig fremstå som mer treffsikre på dette punktet. Hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet som ble publisert desember 2006, har også bidratt til at vi har bommet på BNP-veksten gjennom definisjonsmessige endringer som bidro til å heve vekstbanen gjennom de senere årene.

I tråd med undervurderingen av aktivitetsveksten, anslo vi også lenge sysselsettingsveksten alt for lavt. Overvurderingen av arbeidsledigheten, var langt mer beskjeden, noe som naturligvis har sin forklaring i at tilstrømmingen til arbeidsmarkedet viste seg å ha vært langt høyere enn det vi lenge anslo.

Gjennom 2006 kom anslagene for realøkonomien stadig mer å plass, men BNP-veksten ble hele veien undervurdert. Arbeidsledigheten ble derimot perfekt anslått høsten 2006. Som en kunne vente av undervurderingen av aktivitetsveksten, anslo vi rentenivået lenge for lavt. Men fra desember 2005 har anslått gjennomsnittlig pengemarkedsrente ikke vært undervurdert med mer enn 0,2 prosentpoeng.

SSBs framskrivninger for 2006. Vekstrater i prosent der ikke annet fremgår

	ØA 1/05	ØA 3/05	ØA 4/05	ØA 6/05	ØA 1/06	ØA 3/06	ØA 4/06	ØA 6/06	ØA 1/07
Realøkonomi									
Konsum i husholdninger mv.	4,2	4,0	3,9	3,9	3,9	3,7	3,5	4,1	4,3
Konsum i offentlig forvaltning	1,8	1,8	2,3	1,9	2,0	2,5	2,5	1,9	2,2
Bruttoinvestering i fast kapital	1,6	1,5	1,3	6,2	6,6	8,7	7,7	9,2	8,9
Oljevirkksomhet	-2,7	-5,6	-1,9	5,1	6,3	8,1	5,2	6,7	9,1
Fastlands-Norge	3,1	4,0	2,3	6,5	6,2	7,6	7,0	8,3	8,9
Eksport									
Råolje og gass	1,7	3,9	4,2	2,5	-0,3	0,5	1,5	0,6	1,5
Tradisjonelle varer	0,6	5,8	5,7	1,0	-3,2	-2,7	-4,1	-5,2	-5,4
	2,3	1,4	0,7	2,4	3,0	3,9	5,0	5,6	6,5
Import									
Tradisjonelle varer	4,4	4,5	4,8	7,8	7,1	7,8	8,2	8,6	9,1
	4,7	4,5	4,8	5,6	4,4	6,1	7,7	9,4	10,6
BNP i alt									
Fastlands-Norge	2,0	2,8	2,8	2,1	1,3	1,9	2,1	2,5	2,9
	2,4	2,3	2,2	2,4	2,3	2,7	3,2	4,2	4,6
Arbeidsmarked									
Sysselsatte personer	1,1	1,2	1,1	1,6	1,5	2,1	2,5	2,9	3,1
AKU-ledighet (nivå)	3,8	3,9	4,1	3,9	3,8	3,8	3,4	3,5	3,4
Priser og lønninger									
Lønn per normalårsverk	3,7	3,5	3,5	3,7	3,8	3,9	4,0	4,0	4,1
Konsumprisindeksen (KPI)	2,1	2,3	2,2	2,3	2,6	2,1	2,4	2,3	2,3
KPI-JAE	2,0	2,3	1,5	1,7	1,3	0,9	0,8	0,8	0,8
Eksportpris tradisjonelle varer	-2,4	-1,8	-2,1	0,3	1,2	6,0	10,9	11,3	11,1
Importpris tradisjonelle varer	-1,7	-0,5	-2,7	0,1	-0,3	0,3	2,3	3,2	4,1
MEMO:									
Pengemarkedsrente (nivå)	2,5	2,5	2,2	2,9	2,9	3,0	3,1	3,1	3,1
Utlånsrente (nivå)	4,5	4,3	3,7	4,4	4,3	4,4	4,3	4,3	4,3
Importveid kronekurs (44 land)	0,2	2,0	-2,9	-0,6	1,1	-1,5	0,1	0,5	0,6
Driftsbalanse, mrd. kroner	206,2	255,0	416,1	275,1	333,7	387,0	390,0	366,9	365,7
Eksportmarkedsindikatorer	3,0	3,2	3,2	3,6	5,7	6,4	7,9	8,0	9,4
Råoljepris, kroner per fat	246,0	286,0	368,0	340,0	365,0	428,0	423,0	415,0	414,0

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Direkte og indirekte importandeler

Bruken av varer og tjenester kan deles inn i sluttleveringer (konsum, investeringer og eksport) og produktinnsats som er en produksjonsfaktor (kryssleveringer). En del av sluttleveringene dekkes direkte gjennom import, mens resten leveres fra innenlandske produsenter. I den norske produksjonen benyttes også importert produktinnsats. Den andelen som importert produktinnsats utgjør av en sluttlevering, defineres som den indirekte importandelen. Den totale andelen av import i en sluttlevering er dermed større enn den direkte andelen. Fordi størrelsen på importandelene er forskjellig, vil en gitt endring i en sluttleveringskomponent medføre ulike impulser mot norsk produksjon.

Importandelene beregnes ved å studere virkningen på importen av den enkelte sluttleveringskomponent i en statisk kryssløpsmodell. Dette innebærer at den ikke tar med virkninger av endringer i relative priser, ringvirkninger fra endringer i inntekt-sopptjening, behov for endret produksjonskapasitet (investeringer) og mulige effekter på renter og valutakurs. Importandelen gjengitt i tabellen er beregnet for 2004, som er det siste året med et endelig nasjonalregnskap. Tilsvarende importandelsberegninger for 2003 ble presentert i utsynet i fjor (ØA 1/2006 s. 30) og for 1997 og 2002 i utsynet året før (ØA 1/2005 s. 59-60).

Importandeler

Av hovedgruppene av sluttleveringskategorier er det eksporten og offentlig konsum som har de klart laveste direkte importandelene. Når man også tar med den indirekte importen, kommer importandelen for eksport imidlertid nær gjennomsnittet. Offentlig konsum, som i stor grad består av lønnskostnader, fremstår som den komponenten med klart lavest total importandel. Investeringer har de klart høyeste importandelene, både direkte og totalt.

I likhet med de andre hovedgruppene, er det store forskjeller når man ser på undergrupper av investeringer. De direkte importandelene for investeringer i form av bygninger og anlegg, er meget beskjedne. De indirekte importandelene er imidlertid relativt høye, slik at den totale importandelen ikke blir så veldig mye lavere enn gjennomsnittet. For investeringer i maskiner, skip, oljeplattformer og biler, utgjør den direkte importen over 1/3-del, mens den totale importen utgjør om lag halvparten av disse investeringene. Oppdelt på næringer, har utenriks sjøfart den høyeste totale importandelen med 59,9 prosent. I oljevirk-somheten ligger importandelen totalt noe høyere enn gjennomsnittet for investeringer i alt, mens investeringene i offentlig forvaltning ligger klart lavere.

Innenfor husholdningenes konsum, er det store variasjoner i importandelene. Nordmenns konsum i utlandet er naturligvis i sin helhet å regne som direkte import. Også kjøp av egne transportmidler skiller seg ut med en høy direkte importandel. Etter som det produseres svært få biler i Norge, kan andelen på litt over 40 prosent oppfattes som overraskende lav. Forklaringen ligger i det høye avgiftsnivået på biler, samt avansen i forhandlerleddene.

Innenfor eksport er det store variasjoner i importandelene. Eksporten fra utenriks sjøfart har høyest importinnhold, noe som henger sammen at det meste av produktinnsatsen er kjøpt utenfor Norge. På den andre enden av skalaen skiller olje og gass seg ut, med liten grad av import - produktinnsatsen er i svært stor grad produsert innenlands, samt at en stor del av produksjonsverdien utgjøres av petroleumsrente (definert i avsnittet om petroleumsinntektene i kapitlet om produksjon og markedsforhold).

Importandeler 2003

	Andel av sluttleveringene	Direkte	Indirekte	Totalt
Samlede sluttleveringer	1,000	9,7	12,2	21,9
Konsum	0,535	11,6	7,9	19,5
Konsum i husholdn. og ideelle org. ¹	0,363	16,3	8,1	24,4
Nærings- og nytelsesmidler	0,061	7,5	14,1	21,6
Energivarer med mer.	0,025	9,0	3,7	12,7
Egne Transportmidler	0,020	40,9	0,8	41,7
Div. varer	0,076	31,2	6,6	37,8
Bolig	0,057	0,3	5,0	5,3
Andre tjenester	0,115	1,3	12,2	13,5
Nordmenns konsum i utlandet	0,019	100,0	0,0	100,0
Offentlig konsum	0,172	1,7	7,5	9,2
Nyinvesteringer	0,140	20,7	14,0	34,7
Etter art:				
Bygninger og anlegg	0,064	0,6	15,9	16,5
Skip	0,007	44,3	16,1	60,4
Øvrige arter	0,068	37,2	11,8	49,1
Etter næring:				
Utvinning og rørtransport	0,035	20,6	16,5	37,1
Utenriks sjøfart	0,006	44,0	15,9	59,9
Fastlands-Norge	0,099	18,3	13,3	31,6
Industri	0,010	34,8	12,2	47,0
Andre vareproduserende næringer	0,006	29,7	13,2	42,9
Off. forvaltning	0,020	10,3	15,5	25,8
Boliger	0,028	0,6	15,9	16,5
Andre tjenesteytende næringer	0,035	29,9	11,5	41,4
Eksport	0,325	1,9	18,4	20,3
Trad. varer	0,097	6,3	23,8	30,1
Olje og gass	0,156	0,0	5,5	5,5
Andre varer	0,002	0,0	24,6	24,6
Utenriks sjøfart med mer	0,044	0,0	53,6	53,6
Andre tjenester	0,027	0,4	15,3	15,7

¹ Husholdningenes konsum er regnet inklusiv korreksjonspostene nordmenns konsum i utlandet samt utlendingers konsum i Norge. Sistnevnte blir derfor trukket ut av sluttleveransen eksport. Salg av brukt realkapital er også tatt bort fra eksporten.

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Utenrikshandel

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2004-priser. Millioner kroner

	Ujustert		Sesongjustert							
	2005	2006	05:1	05:2	05:3	05:4	06:1	06:2	06:3	06:4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	812 122	847 014	199 078	203 836	204 847	203 943	208 307	211 149	212 831	214 576
Konsum i husholdninger	778 529	811 394	190 907	195 530	196 355	195 302	199 507	202 297	203 882	205 546
Varekonsum	404 922	420 956	99 513	102 053	102 287	101 154	103 890	104 654	105 923	106 657
Tjenestekonsum	348 998	361 054	85 951	86 919	87 681	88 212	88 586	90 151	90 423	91 794
Husholdningenes kjøp i utlandet	46 583	51 958	10 898	11 990	11 783	11 668	12 313	13 125	13 236	13 004
Utlendingers kjøp i Norge	-21 974	-22 574	-5 454	-5 433	-5 397	-5 731	-5 282	-5 632	-5 699	-5 909
Konsum i ideelle organisasjoner	33 593	35 620	8 171	8 307	8 492	8 641	8 799	8 852	8 948	9 030
Konsum i offentlig forvaltning	379 939	388 213	94 642	95 155	94 911	95 255	96 771	97 103	97 150	97 148
Konsum i statsforvaltningen	200 424	201 973	50 160	50 143	50 007	50 122	50 785	50 826	50 176	50 178
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	172 548	174 527	43 123	43 123	43 102	43 208	43 858	43 941	43 353	43 365
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	27 876	27 446	7 038	7 019	6 904	6 914	6 926	6 885	6 822	6 813
Konsum i kommuneforvaltningen	179 514	186 240	44 482	45 013	44 904	45 133	45 986	46 277	46 974	46 970
Bruttoinvestering i fast realkapital	349 319	380 568	81 185	85 648	86 377	95 813	88 509	95 862	95 290	100 218
Utvinning og rørtransport	84 924	92 639	19 397	21 527	21 174	22 748	20 342	21 468	23 923	26 881
Tjenester tilknyttet utvinning	-1 835	-1 408	53	-2 851	919	44	-904	-17	-395	-91
Utenriks sjøfart	15 146	16 022	3 510	4 677	1 814	5 105	4 890	4 564	4 537	1 981
Fastlands-Norge	251 085	273 315	58 225	62 295	62 471	67 916	64 181	69 848	67 225	71 447
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	200 683	218 409	47 283	49 621	50 227	53 439	52 590	53 564	54 762	56 976
Næringer	120 056	132 607	27 727	29 741	29 931	32 573	31 512	32 279	33 306	35 022
Industri og bergverk	23 440	28 718	4 805	5 523	5 698	7 295	5 981	6 353	7 760	8 212
Annen vareproduksjon	19 775	21 322	4 630	5 158	5 340	4 694	5 015	5 447	5 482	5 320
Tjenester	76 840	82 567	18 292	19 060	18 894	20 584	20 516	20 479	20 064	21 490
Boliger (husholdninger)	80 628	85 802	19 557	19 880	20 296	20 866	21 078	21 285	21 455	21 953
Offentlig forvaltning	50 401	54 906	10 942	12 674	12 244	14 477	11 591	16 284	12 463	14 471
Lagerendring og statistiske avvik	50 538	66 559	13 566	7 827	16 717	13 654	17 239	13 426	20 539	16 931
Bruttoinvestering i alt	399 800	447 060	94 751	93 475	103 095	109 467	105 747	109 289	115 830	117 149
Innenlandsk sluttanvendelse	1 591 861	1 682 288	388 472	392 466	402 853	408 665	410 825	417 541	425 810	428 873
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	1 443 145	1 508 543	351 946	361 287	362 229	367 114	369 258	378 100	377 206	383 171
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	430 340	443 119	105 585	107 829	107 155	109 732	108 361	113 387	109 613	111 619
Eksport i alt	737 591	748 353	180 803	187 052	185 456	184 736	185 948	186 476	184 836	191 074
Tradisjonelle varer	220 746	235 021	54 732	53 684	55 577	56 578	57 408	58 445	58 689	60 262
Råolje og naturgass	320 559	303 128	80 495	81 829	80 262	78 624	78 323	75 557	75 394	74 102
Skip, plattformer og fly	10 781	10 626	1 009	5 401	3 316	1 055	2 244	1 786	3 256	3 355
Tjenester	185 505	199 579	44 567	46 138	46 301	48 480	47 972	50 689	47 497	53 355
Samlet sluttanvendelse	2 329 451	2 430 641	569 275	579 518	588 309	593 401	596 773	604 017	610 646	619 947
Import i alt	539 642	588 868	127 078	133 756	137 682	141 296	141 117	146 485	147 130	154 086
Tradisjonelle varer	349 862	386 884	82 667	86 320	90 523	90 078	93 561	94 804	96 395	101 868
Råolje og naturgass	2 953	1 210	669	488	528	1 311	425	178	167	469
Skip, plattformer og fly	10 421	11 952	2 106	2 616	2 669	3 030	2 713	4 680	3 152	1 410
Tjenester	176 406	188 822	41 637	44 332	43 961	46 877	44 418	46 824	47 417	50 338
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	1 789 867	1 841 840	442 197	445 763	450 627	452 105	455 655	457 532	463 516	465 860
Bruttonasjonalprodukt Fastl.-Norge (markedsverdi)	1 415 739	1 480 943	348 558	351 082	355 660	360 513	364 352	368 186	372 240	376 773
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	374 128	360 898	93 638	94 680	94 967	91 592	91 304	89 345	91 275	89 087
Fastlands-Norge (basisverdi)	1 206 438	1 257 837	296 282	299 361	303 126	307 550	309 669	313 112	314 765	320 091
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	938 053	985 228	228 957	232 432	236 006	240 387	241 974	245 048	246 505	251 597
Industri og bergverk	168 159	175 860	40 921	42 020	42 147	42 681	43 134	43 559	43 840	45 247
Annen vareproduksjon	141 641	143 564	34 438	35 391	35 378	36 616	36 264	35 785	35 685	35 597
Tjenester inkl. bolig tjenester	628 254	665 803	153 598	155 021	158 480	161 090	162 576	165 703	166 979	170 752
Offentlig forvaltning	268 385	272 609	67 325	66 929	67 120	67 163	67 695	68 064	68 260	68 494
Korreksjonsposter	209 301	223 106	52 276	51 721	52 534	52 962	54 683	55 075	57 476	56 683

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2004-priser. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert							
	2005	2006	05:1	05:2	05:3	05:4	06:1	06:2	06:3	06:4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	3,3	4,3	0,3	2,4	0,5	-0,4	2,1	1,4	0,8	0,8
Konsum i husholdninger	3,2	4,2	0,3	2,4	0,4	-0,5	2,2	1,4	0,8	0,8
Varekonsum	2,7	4,0	-0,2	2,6	0,2	-1,1	2,7	0,7	1,2	0,7
Tjenestekonsum	2,7	3,5	0,5	1,1	0,9	0,6	0,4	1,8	0,3	1,5
Husholdningenes kjøp i utlandet	12,9	11,5	4,9	10,0	-1,7	-1,0	5,5	6,6	0,8	-1,8
Utlendingers kjøp i Norge	4,0	2,7	2,6	-0,4	-0,7	6,2	-7,8	6,6	1,2	3,7
Konsum i ideelle organisasjoner	5,9	6,0	0,9	1,7	2,2	1,7	1,8	0,6	1,1	0,9
Konsum i offentlig forvaltning	1,8	2,2	0,6	0,5	-0,3	0,4	1,6	0,3	0,0	0,0
Konsum i statsforvaltningen	1,6	0,8	1,3	0,0	-0,3	0,2	1,3	0,1	-1,3	0,0
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	3,3	1,1	2,9	0,0	0,0	0,2	1,5	0,2	-1,3	0,0
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-7,9	-1,5	-7,4	-0,3	-1,6	0,1	0,2	-0,6	-0,9	-0,1
Konsum i kommuneforvaltningen	2,0	3,7	-0,1	1,2	-0,2	0,5	1,9	0,6	1,5	0,0
Bruttoinvestering i fast realkapital	11,2	8,9	-7,1	5,5	0,9	10,9	-7,6	8,3	-0,6	5,2
Utvinning og rørtransport	19,1	9,1	5,3	11,0	-1,6	7,4	-10,6	5,5	11,4	12,4
Tjenester tilknyttet utvinning	-165,2	-23,3	-98,0	..	-132,2	-95,2	..	-98,1	..	-76,9
Utenriks sjøfart	50,0	5,8	-29,3	33,2	-61,2	181,5	-4,2	-6,7	-0,6	-56,3
Fastlands-Norge	9,1	8,9	-5,0	7,0	0,3	8,7	-5,5	8,8	-3,8	6,3
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	11,9	8,8	0,0	4,9	1,2	6,4	-1,6	1,9	2,2	4,0
Næringer	10,2	10,5	-1,2	7,3	0,6	8,8	-3,3	2,4	3,2	5,2
Industri og bergverk	12,3	22,5	-6,7	14,9	3,2	28,0	-18,0	6,2	22,1	5,8
Annen vareproduksjon	3,9	7,8	2,0	11,4	3,5	-12,1	6,8	8,6	0,6	-3,0
Tjenester	11,3	7,5	-0,5	4,2	-0,9	8,9	-0,3	-0,2	-2,0	7,1
Boliger (husholdninger)	14,5	6,4	1,9	1,7	2,1	2,8	1,0	1,0	0,8	2,3
Offentlig forvaltning	-0,5	8,9	-22,1	15,8	-3,4	18,2	-19,9	40,5	-23,5	16,1
Lagerendring og statistiske avvik	50,1	31,7	48,9	-42,3	113,6	-18,3	26,3	-22,1	53,0	-17,6
Bruttoinvestering i alt	14,9	11,8	-1,8	-1,3	10,3	6,2	-3,4	3,3	6,0	1,1
Innenlandsk sluttanvendelse	5,6	5,7	-0,1	1,0	2,6	1,4	0,5	1,6	2,0	0,7
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	3,9	4,5	-0,5	2,7	0,3	1,3	0,6	2,4	-0,2	1,6
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	1,5	3,0	-2,3	2,1	-0,6	2,4	-1,2	4,6	-3,3	1,8
Eksport i alt	0,7	1,5	0,5	3,5	-0,9	-0,4	0,7	0,3	-0,9	3,4
Tradisjonelle varer	5,2	6,5	0,7	-1,9	3,5	1,8	1,5	1,8	0,4	2,7
Råolje og naturgass	-5,0	-5,4	0,6	1,7	-1,9	-2,0	-0,4	-3,5	-0,2	-1,7
Skip, plattformer og fly	11,2	-1,4	-25,0	435,4	-38,6	-68,2	112,7	-20,4	82,4	3,0
Tjenester	5,5	7,6	1,0	3,5	0,4	4,7	-1,0	5,7	-6,3	12,3
Samlet sluttanvendelse	4,0	4,3	0,1	1,8	1,5	0,9	0,6	1,2	1,1	1,5
Import i alt	8,6	9,1	-1,8	5,3	2,9	2,6	-0,1	3,8	0,4	4,7
Tradisjonelle varer	8,2	10,6	0,4	4,4	4,9	-0,5	3,9	1,3	1,7	5,7
Råolje og naturgass	55,0	-59,0	3,3	-27,1	8,3	148,2	-67,6	-58,2	-6,1	181,6
Skip, plattformer og fly	-20,6	14,7	-49,1	24,2	2,1	13,5	-10,4	72,5	-32,6	-55,3
Tjenester	11,4	7,0	-1,5	6,5	-0,8	6,6	-5,2	5,4	1,3	6,2
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	2,7	2,9	0,6	0,8	1,1	0,3	0,8	0,4	1,3	0,5
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	4,5	4,6	1,1	0,7	1,3	1,4	1,1	1,1	1,1	1,2
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	-3,5	-3,5	-1,1	1,1	0,3	-3,6	-0,3	-2,1	2,2	-2,4
Fastlands-Norge (basisverdi)	4,4	4,3	0,8	1,0	1,3	1,5	0,7	1,1	0,5	1,7
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	5,3	5,0	0,8	1,5	1,5	1,9	0,7	1,3	0,6	2,1
Industri og bergverk	3,4	4,6	-1,3	2,7	0,3	1,3	1,1	1,0	0,6	3,2
Annen vareproduksjon	9,0	1,4	3,6	2,8	0,0	3,5	-1,0	-1,3	-0,3	-0,2
Tjenester inkl. boligjenester	5,0	6,0	0,8	0,9	2,2	1,6	0,9	1,9	0,8	2,3
Offentlig forvaltning	1,5	1,6	0,8	-0,6	0,3	0,1	0,8	0,5	0,3	0,3
Korreksjonsposter	4,5	6,6	2,6	-1,1	1,6	0,8	3,2	0,7	4,4	-1,4

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindekser. 2004=100

	Ujustert		Sesongjustert							
	2005	2006	05:1	05:2	05:3	05:4	06:1	06:2	06:3	06:4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	101,0	103,1	100,2	100,7	101,5	101,6	101,8	103,1	103,4	104,3
Konsum i offentlig forvaltning	102,6	106,9	101,7	102,1	103,1	103,5	104,7	106,4	107,6	108,9
Bruttoinvestering i fast kapital	102,8	106,2	101,4	103,1	102,6	104,0	103,8	105,6	106,9	108,1
Fastlands-Norge	102,0	105,1	102,1	101,8	100,9	103,3	104,0	104,4	104,7	107,3
Innenlandsk sluttanvendelse	101,9	104,9	100,2	102,7	102,5	102,3	103,1	105,0	105,3	105,6
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	101,6	104,4	100,9	101,2	101,8	102,4	102,9	104,2	104,7	106,0
Eksport i alt	117,3	133,2	109,5	112,2	119,5	127,5	134,3	133,2	133,7	132,6
Tradisjonelle varer	104,0	115,6	100,5	102,3	106,0	106,6	110,5	114,8	118,6	119,1
Samlet sluttanvendelse	106,8	113,6	103,2	105,8	107,8	110,2	112,9	113,7	113,9	113,9
Import i alt	101,2	104,2	101,1	100,8	101,2	101,7	102,4	102,1	104,2	107,9
Tradisjonelle varer	100,4	104,5	100,4	100,4	100,3	100,3	102,3	102,2	104,2	108,8
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	108,5	116,6	103,8	107,3	109,9	112,8	116,1	117,4	117,0	115,9
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	102,1	105,5	100,1	102,9	102,3	103,1	104,1	105,6	105,8	106,5

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert							
	2005	2006	05:1	05:2	05:3	05:4	06:1	06:2	06:3	06:4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	1,0	2,1	-0,5	0,5	0,8	0,1	0,2	1,2	0,3	0,8
Konsum i offentlig forvaltning	2,6	4,1	0,4	0,4	1,0	0,4	1,1	1,7	1,1	1,2
Bruttoinvestering i fast kapital	2,8	3,3	-1,1	1,6	-0,5	1,4	-0,2	1,8	1,3	1,1
Fastlands-Norge	2,0	3,0	-0,2	-0,3	-0,8	2,4	0,6	0,4	0,3	2,5
Innenlandsk sluttanvendelse	1,9	2,8	-1,0	2,5	-0,3	-0,1	0,8	1,8	0,3	0,3
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	1,6	2,8	-0,2	0,3	0,6	0,6	0,5	1,2	0,5	1,2
Eksport i alt	17,3	13,6	2,3	2,5	6,4	6,7	5,4	-0,9	0,4	-0,9
Tradisjonelle varer	4,0	11,1	-1,1	1,8	3,6	0,6	3,6	4,0	3,3	0,4
Samlet sluttanvendelse	6,8	6,3	0,1	2,5	1,9	2,2	2,5	0,7	0,2	0,0
Import i alt	1,2	3,0	-0,1	-0,3	0,3	0,5	0,7	-0,3	2,0	3,6
Tradisjonelle varer	0,4	4,1	0,2	0,0	-0,1	0,0	2,0	-0,1	1,9	4,4
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	8,5	7,4	0,1	3,4	2,4	2,7	2,9	1,1	-0,4	-0,9
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	2,1	3,3	-1,2	2,8	-0,6	0,8	0,9	1,5	0,1	0,7

Kilde: Statistisk sentralbyrå.